

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Narva kolledž
Õppekava Klassiõpetaja mitmekeelses koolis

Anastassia Raja

**ILLUKA KÜLA KODULOO TÖÖLEHED
3. KLASSILE**

Magistritöö

Juhendaja: Aime Jaagus

Narva 2024

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Anastassia Raja

/allkirjastatud digitaalselt/

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Anastassia Raja (sünnikuupäev: 04.06.1996),

1. Annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Illuka küla koduloo töölehed 3.klassile“, mille juhendaja on Aime Jaagus, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Anastassia Raja

20.05.2024

SUMMARY

This master's thesis was written by Anastassia Raja. The topic of the thesis is local history worksheets for the 3rd grade in Illuka village. The thesis is written in Estonian.

The present thesis focuses on integration of the local history education with other subjects in the final grades of the first stage at Illuka village school. The local history is important on multiple levels as it not only helps students understand local history and culture ,but also supports the formation of their identity and connection with the community.

The aim of the thesis was to develop integrated local history education worksheets and lesson plans for the 3rd grade students.

Teachers from Illuka School participated in the study. The exercises were conducted for the 3rd grade students. Based on the teachers' feedback the following conclusions can be made:

1. The prepared and well-structured lesson plans and worksheets have helped teachers' preparation for lessons.
2. Teachers are interested and have a positive attitude towards them.
3. Based on the feedback, some changes were made to the worksheets and lesson plans, but teachers were able to adapt them according to their needs.
4. The conducted lessons integrated the Estonian language, mathematics, science, art education, and physical education with local history.
5. The lesson plans and worksheets help to expand students' horizons and develop their oral and written expression skills.

SISUKORD

SISSEJUHATUS	8
1. ÜLEVAADE KODULOO ÕPETAMISEST	10
1.1. Kodulugu õppeainena eesti koolis	10
1.2. Koduloo õpetamine I kooliastmes põhikooli riikliku õppekava alusel ja koduloo õppevara erinevatel aegadel	11
1.3. Koduloo õppevaras 1990. aastatel ja võrldus 1968. aasta õpikuga	11
1.4. Koduloo lõimimine teiste õppeainetega I kooliastmes	15
1.5. Õpetamise ja õppimise põhimõtted 3. klassis	17
2. ILLUKA KULTUURI OBJEKTID	23
3. METOODIKA	28
3.1. Valim	28
3.2. Töövahend	28
3.3. Protseduur ehk töökäik	29
4. KODULOOGA LÕIMITUD TUNNID	30
4.1. Illuka kooli õpetajate teadmised ja valmisolek lõimitud kodulooõppeks	30
4.2. Koduloo lõimimine 3. klassi ainetundides	31
4.3. Koduloo lõiminguga töölehed Illuka kooli 3. klassile	32
5. TUNNIKAVADE JA TÖÖLEHTEDE TAGASISIDE	47
JÄRELDUSED	48
KOKKUVÕTE	49
KASUTATUD KIRJANDUS	50
LISAD	
Lisa 1. Küsimustik õpetajatele	
Lisa 2. Tundide ja töölehtede tagasiside küsimused	
Lisa 3. Ülevaade tunnikavadele	
Lisa 4. Tunnikavad	
Tunnikava nr 1	
Tunnikava nr 2	
Tunnikava nr 3	
Tunnikava nr 4	
Tunnikava nr 5	
Tunnikava nr 6	
Tunnikava nr 7	
Tunnikava nr 8	
Tunnikava nr 9	
Tunnikava nr 10	
Lisa 5. Töölehed	
Tööleht nr 1	
Tööleht nr 2	

Tööleht nr 3

Tööleht nr 4

Tööleht nr 5

Lisa 6. Eksperdi tagasiside

Lisa 7. Tunni läbi viinud õpetaja tagasiside

MÕISTED

Aktiivõpe – “õppijaid intensiivsele tegevusele ja iseseisvusele suunav õpe” (HJKS, 2014, lk 33).

Kodulugu – (1) „valdkond, mille sisuks on väike piirkonna (sageli uurija kodukoha) kultuuri, ajaloo, looduse vms uurimine” (Sõnaveeb); (2) „õppeaine, mis annab algteadmisi lähiümbruse loodusest ja ühiskondlikust elust” (Sõnaveeb) (HJKS, 2014, lk 199); (3) „kodu ja kodupaiga ajalugu nimetatakse kodulooks. Igal paigal on oma lugu, nii ka sinu kodul- pole tähtsust, kas elad maal või linnas” (Urmet & Vanamölder, 2011).

Lõiming – (1) „riikide, õppeainete vms kooskõla moodustumine ühtse eesmärgi nimel” (Sõnaveeb); (2) „integratsiooni/lõimingu kõige laiem tähendus on omavahel sobivatest osadest terviku moodustamine” (Jaani & Aru, 2010). Enne “lõimingu” mõiste kasutusele võtmist, oli Eestis 1960. aastatest alates kasutusel mõiste “ainetevahelised seosed” (Läänemets, 2021).

Tunnikava – “õppetunni eesmärkide ja ülesehituse lühikirjeldus ” (HJKS, 2014, lk 433)

Õpioskus – „õppimiseks vajalikud oskused, *nt* lugemisoskus, teatmeteoste kasutamise oskus” (HJKS, 2014, lk 478).

Õpistiil – „igale õppurile eriomane viis teadmisi ja oskusi omandada” (HJKS, 2014, lk 479).

Õuesõpe – “õpe väljaspool kooliruumi, enamasti looduskeskkonnas” (HJKS, 2014, lk 488).

Üldpädevused – “aine- ja valdkonnaülelised pädevused, mis on eriti olulised inimeseks ja kodanikuks kasvamisel” (HJKS, 2014, lk 493).

SISSEJUHATUS

“Uuenev õpikeskkond” on mõiste, mida on viimastel aastatel hariduselust ja koolide arengust rääkides sageli kasutatud. Haridus- ja teadusministeeriumi materjal “Õpikäsitusest ja selle muutumisest” selgitab termini tähendust ning õpikeskkonna muutusi täpsemalt. Muutuste eesmärk on, et “õpikeskkond ja kasutatavad õppemeetodid peavad pakkuma õpilastele piisavalt võimalusi liikumiseks” ning oluliseks peetakse “koostöist õppimist uurimisel-põhinevate (*inquiry-oriented*) ülesannete ja projektide kallal, mis on asetatud autentsesse konteksti” (Annus jt., 2017). Samuti märgitakse nimetatud materjalis vajadust hoida õpilaste huvi, tuues “õpikeskkonda ja õppeprotsessi vaheldust, õppides väljaspool kooli ja kasutades erinevat tehnoloogiat” (Annus jt., 2017).

Põhikooli esimese kooliastme viimases klassis on õpilased jõudnud vanusesse 9-10 aastat. Õpetajana töötades näen sellises vanuses laste valmisolekut üha uuteks ja huvitavateks tegevusteks ning nende liikumisvajadust, mis aitab kaasa tähelepanu ja keskendumise hoidmisele. Kolmanda klassi õpilaste õpiviisidest, õpetamisvõimalustest ja õpiprobleemidest on kirjutatud mitmeid magistritöid.

Liikumisvajaduse rakendamist õuesõppes on käsitlenud Anastassia Undusk, kes uuris võimalusi loodusõpetuse füüsikateemade õpetamiseks (Undusk, 2018). Kaja Lindal kirjutas oma magistritöös, et õuesõpe on abiks õpiärevuse maandamisel matemaatikat õppides (Lindal, 2021). Diana Tens uuris aktiivõppe meetodite kasutamist I kooliastme loodusõpetuse tundides ning selgitas välja aktiivõpet soodustavad ja takistavad asjaolud (Tens, 2022).

Valisin oma magistritöö teemaks kodulooõppe lõimimise võimalused I kooliastme lõpuklassis. Kehtiva riikliku õppekava järgi on kodulooga seotud teemad jagatud erinevatesse ainevaldkondadesse, mis loob head võimalused õppeainete lõimimiseks, kuid konkreetse kohalooga materjale on vaja konkreetse kooli jaoks luua. Illuka kooli kunagise õpilasena hindan väga paikkonna kaunist loodust ja ajalugu. Magistritöö eesmärgiks on 3. klassile mõeldud lõimitud kodulooõppe töölehtede ja õpetaja tunnikavade koostamine.

Igale lapsele on tema kodu ja sellega seonduv väga tähtis, kuid õpilased ei ole siiski teadlikud paikadest, sündmustest või lugudest, mis puudutavad kodukohta, inimesi ja perekonda. Koduloo õppimise kaudu tekib õpilastel võimalus olla kaasatud kogukonna ajaloo, kultuuri ja väärtuste uurimise ning koolil on võimalus seda toetada ja teostada. Ka Norras on selle küsimusega tegeletud ning jõutud järeldusele, et kool vastutab õpilaste igapäevase kaasamise eest kogukonda (Skogen & Holmberg, 2004, lk 35).

Eesti Kodu-uurimise Seltsi veebilehel märgitakse kodupaiga lugude ja ajaloo uurimise alguseks aastat 1637, mil toonane üliõpilane Johannes Claudius Rising oma „Kõnes Tartu linnast“ kirjutas: “Mitte tunda oma kodukohta on näotu ja häbiväärne, seda aga põhjalikult tundma õppida ja uurida on samavõrd kiiduväärne kui ka austav“ (EKUS).

Oluline on, et õpilane oleks kursis just tema kodukohta puudutavate lugude, looduse, inimeste ja tavadega. Siin saaksid õpetajad kaasa aidata, et arendada laste eneseteadlikkust ja sotsiaalsust ning võimaldada 3. klassi lastele nii vajalikku liikumist koos õuesõppega.

Töö eesmärgi saavutamiseks esitan järgmised uurimisküsimused:

1. Millised on Illuka kooli õpetajate teadmised ja valmisolek lõimitud koduloo õppeks?
2. Milliseid kodulooga seotud teemasid on võimalik lõimida matemaatika, eesti keele, loodusõpetuse ja kunstiõpetusega?
3. Millisel määral toetavad koduloo töölehed õpilaste silmaringi laiendamist ja suulise ning kirjaliku väljendusoskuse arendamist?
4. Millisel määral teevad töölehed õpilaste jaoks koduloo õppimise huvitavamaks?

Magistritöö jaguneb viieks peatükiks. I peatükis antakse ülevaate koduloo kui õppeaine kujunemisest algkooli õppekavades erinevatel perioodidel, vaadeldakse koduloo õppevara varasematel aastatel ning pööratakse tähelepanu 3. klassi õpilaste õpetamise ja õppimise meetodikale. II peatükis kirjeldatakse Illuka kultuuriobjekte. III peatükis meetodika valimit, töövahendeid ja töökäiku. IV peatükis selgitatakse töölehtede koostamise protsessi, oluliste kultuurimärkide valimist, Illuka kooli õpetajate seas läbi viidud küsitluse tulemusi, töölehtede koostamise käiku ning õpetaja tunnikavade loomist. V peatükis on kajastatud tunnikavade ja töölehtede tagasiside. Töö juurde kuuluvad lisadena küsimustik õpetajatele, tundide ja töölehtede tagasiside küsimused, ülevaade tunnikavadest, tunnikavad, töölehed, eksperdi tagasiside, tunni läbi viinud õpetaja tagasiside. Kokkuvõttes esitan olulisemad järeldused õpilaste töölehtede ja õpetajate tunnikavade koostamise protsessist.

1. ÜLEVAADE KODULOO ÕPETAMISEST

1.1. Kodulugu õppeainena eesti koolis

Kodulugu kujunes iseseisvaks õppeaineaks läbi vastuolude. Keeleteadlane ja keeleuendusliikumise algataja Johannes Aavik väljendas oma radikaalset arvamust koduloo õppeaine kohta 1932. aastal Tartus ilmunud kultuuriajakirjas Olion: “Kodulugu on aja raiskamise ja suurelt osalt rumalaks jätmise aine; oleks parem selle asemel lugemistehnikat ja kirjutamisoskust õpetada” (Kampmann, 1932).

Kooliuuendusliku liikumise eestvedaja ja 1920-ndail aastail allassiõpetajaid koolitanud Võru Õpetajate Seminari juhataja Johannes Käis esitas 1944. aastal küsimuse: „Mispärast tuleb võtta üldõpetuse aluseks ja keskustuseks kodulugu (kodulooline vaateõpetus)?” (kaudviitamine Eisen, 1989). Johannes Käis andis küsimusele ka vastuse: „Tänapäeva kool peab tunnustama õppeaine valikus ja käsitluses kõigepealt kaht pedagoogilist põhiouet – lapsepärasuse ja eluläheduse nõuet. Lapsepärasuse nõue tähendab seda, et õpetuse sisuks võivad olla ainult lapse huviringi kuuluvad asjad ja nähtused, mis talle ka arenemis- ja jõukohased. Eluläheduse nõue on täidetud siis, kui õpetus koolis hoiab sidet lapse kodu ja koduse eluga, koduümbrusega” (kaudviitamine Eisen, 1989).

Johannes Käisi pedagoogika lähtus “kasvatusteaduse nõudest rajada õpetus lapsepsühholoogiale” ja seetõttu väljendas ta seisukohta, et üldõpetus algklassides pidi olema seotud lapse igapäevaste kogemustega ning “üldõpetuse tuumaks on kodulooline vaateõpetus ehk kodulugu ning loodusõpetuse metoodika põhiouet – vaatlus - olgu õpetuse aluseks”. (kaudviitamine Eisen, 1989)

Eelmise sajandi kahekümnendail ja kolmekümnendail aastail oli kodulugu uudne õppeaine nii lastele, lastevanematele kui õpetajatele. Toonases ajalehes Võru Teataja (Võru Teataja, 1920, lk 2) ilmus selgitav artikkel selle kohta, et koduloo eesmärgiks on kasvatus ning kõik teemad on seotud koduga. Lastele püüti õpetada kodukoha ning selle ümbruse vaatlemist, uurimist ja nende üle arutlemist. Kooli peeti lisaks õppimiskohale ka „kasvatamise ja maailmavaate kujundamise kohaks” (Veski, 2017).

Vaatamata poolt- ja vastuargumentidele 1920.–1930. aastatel, jäi kodulugu algkooli õppeaineiks paljudeks aastateks. Kodulugu kui õppeaine pööras tähelepanu kodupaiga väärtustamisele ja igapäevaste kogemustele laste elus ning arendas märkamis- ning vaatlusoskust. Kodulugu algklassides oli loomulik osa õppetööst ja kasvatuses ning aitas

lastel mõista oma koduümbrust ja kujundada maailmast arusaamist (EPKRÕ, 1996; PGRÕ, 2002; PRÕK, 2023).

1.2. Koduloo õpetamine I kooliastmes põhikooli riikliku õppekava alusel ja koduloo õppevara erinevatel aegadel

Peatükis tutvustatakse koduloo kui õppeaine olemasolu erinevatel aegadel ilmunud riiklikes õppekavades ja õppekavadele vastava õppekirjanduse loetelus ning antakse ülevaate koduloo õppematerjalidest 1990. aastatel. Riiklikus õppekavas, mis kinnitati 1996. aastal, oli I kooliastmes nimetatud kodanikuõpetuse tunde (sh kodulugu), 6–8 tundi nädalas (EPKRÕ, 1996).

„Põhikooli ja gümnaasiumi riiklikus õppekavas”, mis kehtestati 23.06.2002, kodulugu kui õppeainet enam ei nimetata. (PGRÕ, 2002). Samuti puuduvad koduloo õpikute ja töövihikute kirjed selleaegses dokumendis „Riiklikule õppekavale vastavate õpikute, töövihikute ja tööraamatute loetelud”. Siiski on nimetatud riiklikule õppekavale vastavaid koduloo õpikuid vene õppekeelega koolidele 2001/2002. õppeaastaks, mis annab alust arvata, et kodulugu õpetati Eesti vene õppekeelega koolides kuni mainitud õppeaastani (Riiklikule õppekavale vastavate õpikute ... 2001/2002.). Õppekavale vastavateks peeti järgmisi õpikuid:

T. Pedast Saar, L. Vassiltšenko. Kodulugu I, ilmunud 1998. aastal (Riiklikule õppekavale vastavate õpikute ... 2001/2002.);

T. Pedast Saar, L. Vassiltšenko. Kodulugu II, ilmunud 1998. ja 2000.aastal (Riiklikule õppekavale vastavate õpikute ... 2001/2002.);

T. Pedast Saar, L. Vassiltšenko. Kodulugu III, ilmunud 1998. ja 2000.aastal (Riiklikule õppekavale vastavate õpikute ... 2001/2002.)

2002/2003. õppeaasta õpikute, töövihikute ja tööraamatute loetelus ülnimetatud õpikud enam ei kajastu (Riiklikule õppekavale vastavate õpikute ... 2002/2003.).

1.3. Koduloo õppevaras 1990. aastatel ja võrldus 1968. aasta õpikuga

Ülevaate andmiseks koduloo õppeaine sisust varasematel aastatel, kirjeldatakse 1968. aastal ilmunud Orest Niinemäe õpikut „Kodulugu IV klassile” (Niinemäe, 1968). Joonisel 1 on näha 143-leheküljelise õpiku värviline kaas ning näide mustvalges trükis leheküljest.

Joonis 1. O. Niinemäe kodulooõpik “Kodulugu IV klassile”, ilmunud 1968. aastal

Õppesisu on jagatud 11-ks teemaks ning alateemadeks:

1. Sügis aias;
2. Koduümbruse looduses;
3. Oleme tugevad ja terved;
4. Kodust kodumaani;
5. Mis on kodumaa;
6. Kodukoht;
7. Kodurajoon;
8. Kodurajoonist kaugemale;
9. Kaugemale mööda kaunist sünnimaad;
10. Kodumaa kaardi kohal;
11. Muudame kodumaa kauniks.

Õpikut lugedes selgub, et looduse, tervise ja geograafia teemad, vastavalt 1., 2. ja 3. teema, on käsitletud põhjalikumalt. Õpik on rikkalikult illustreeritud mustvalgete joonistuste, skeemide ja fotodega. Õpiku tekstimaterjali moodustavad teabe- ja ilukirjandustekstid, millest suurem osa on proosatekstid, kuid kohtab ka luulet, näiteks „Kalevipojast”, Paul Haavaoksalt, Paul Rummolt. Iga teema juures on õppijatele hulgaliselt küsimusi ja ülesandeid, mis avardavad silmaringi, arendavad lisaks lugemisoskusele ka suulist ja kirjalikku eneseväljendamist ning analüüsisioskust, loogilist ja ruumilist mõtlemist.

Aastatel 1994, 1995 ja 1996 ilmusid Tiit Rummo, Malle Rute ja Aino Valgma koostatud koduloo õpikud eesti õppekeelega koolile: “Kodulooline lugemik koolile ja kodule I”, 1. ja 2.osa (Valgma jt., 1994a; Valgma jt., 1994b) „Kodulooline lugemik koolile ja kodule II” (Valgma jt., 1995) ning „Kodulooline lugemik koolile ja kodule III” (Valgma jt., 1996).

Kõik õpikutes esitatud tekstid on ilukirjanduslikud proosa- ja luuletekstid. Õpikute värviliste piltide autor on raamatute illustraator ja graafik Silvi Väljal (joonis 2), fotod õpikutes puuduvad. Raamatutes on kasutatud nii Eesti kui ka välismaa tuntud kirjanike tekste, näiteks Oskar Lutsu, Anna Haava, August Kitzbergi, Harri Jõgisalu, Ellen Niidu, Astrid Lindgreni jt loomingust. Lugemistekstid on valitud kooskõlas ajajärgu põhikooli riiklikus ainekavas esitatud teemadega. Lugemikes ei ole teksti põhjal koostatud harjutusi ega ülesandeid, mida õppijad saaksid loetu põhjal teha. Soovi või vajaduse korral sai õpetaja neid ise koostada. Kuna lugemike eesmärgiks oli põhiliselt lugemisvilumuse kujundamine, siis saab järeldada, et koduloo õppimise kaudu arendati 1990ndatel süvendatult õpilaste lugemisoskust.

Joonis 2. T. Rummo, M. Rute ja A. Valgma koostatud koduloo õpikud, illustreerinud Silvi Väljal

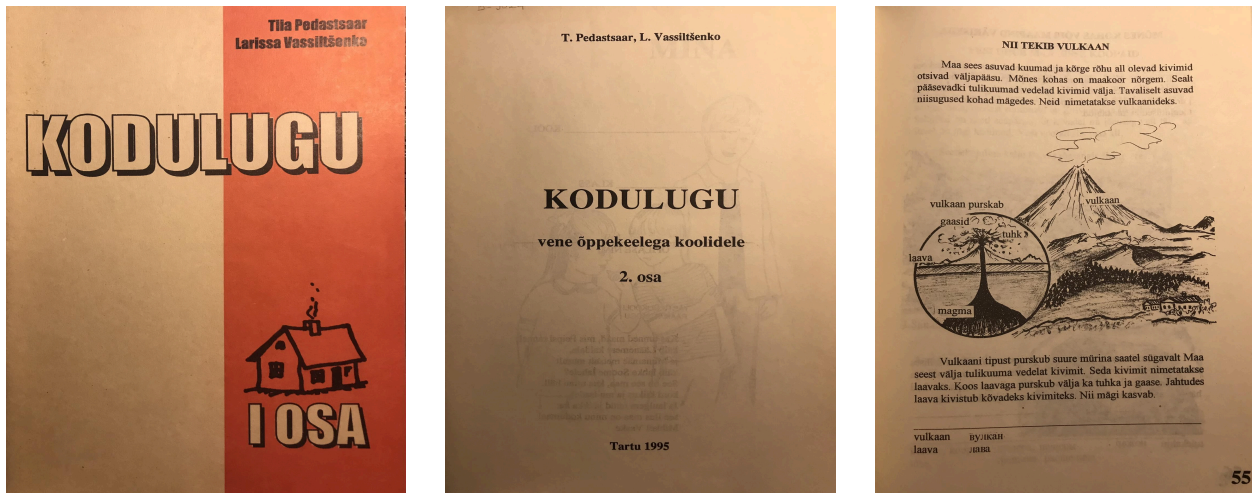
Lisaks õpikutele ilmus 1994. aastal samadelt autoritelt ka „Koduloo töövihik I klassile” (Valgma jt., 1994), mis ei kuulu lugemike õppekomplekti. Töövihik koosneb 56 värviliste piltidega illustreeritud leheküljest, illustratsioonide autoriks on Catherine Zarip (joonis 3). Töövihikus on rohkesti harjutusi teemadel: koolitee maal, liiklusmärgid, koolitee linnas, kell, nädalapäevad, päevaplaan, minu kodu, pered, sugupuu, tuli ja kuidas süütan tuld, ruumide otstarve ja sisustus, millest on majad ehitatud, koduloomad, koera- ja kassitõud, toataimed, kaupluses, söögilauas, kalender, öö ja päev, sügis, taimed, linnud, loomad, aed, talv, jäljed lumel, kevad, suvi.

Joonis 3. T. Rummo, M. Rute ja A. Valgma koostatud koduloo töövihik I. klassile, illustreerinud Catherine Zarip

Aastatel 1995–1997 ilmusid koduloo õpikud ka vene õppekeelega koolidele: „Kodulugu vene õppekeelega koolidele I–V”, mille autoriteks on Tiia Pedastsaar ja Larissa Vassiltšenko (Pedastsaar & Vassiltšenko, 1997; Pedastsaar & Vassiltšenko, 1998). Nende õpikute kordustrukk ilmus viimast korda 2000. aastal. Õpikud on illustreeritud nii mustvalgete joonistuste, jooniste, kaartide kui ka fotodega (joonis 4). Õpikud on koostatud eesti keeles, seega oli vene õppekeelega koolides vaja kodulugu õppida eesti keeles. Teemadering oli jagatud viieks osaks:

1. Aeg; Sügis; Talv; Kevad; Suvi.
2. Mina; Minu kodu; Minu kodumaa; Maailmaruum.
3. Õhk; Vesi; Maa; Energia.
4. Merel, jõel ja järvel; Metsas ja niidul; Soos ja rabas; Põllul ja aias.
5. Elamu, asula, linn, ehituskunst; Kodude sisustus; Riietus ja toit; Pilt, heli ja sõna; Transport ja side.

Joonis 4. T. Pedastsaae ja L. Vassiltšenko koostatud koduloo õpikud

Enamasti on õpikutes tarbetekstid, kuid kohtab ka luuletekste. Tekstide juurde kuuluvad erinevad harjutused ja ülesanded, mis arendavad õpilaste osa- ja õpioskusi. Tähtsamad teemaga seotud mõisted on toodud välja lehekülgede alumises veerises koos venekeelsete tõlgetega, mis toetab vene õppekeelega õpilaste eesti keele õppimist.

Õpikute uurimise käigus tekkis arusaamine, et vanades õppematerjalides käsitletav koduloo-temaatika annab inspiratsiooni ning pakub huvitavaid teemakäsitusi, mida kaasaegses koolis saab teiste õppeainetega lõimida.

1.4. Koduloo lõimimine teiste õppeainetega I kooliastmes

Kindlasti peab mainima, et kaasaegses Eesti koolis ei õpetata kodulugu PRÕKi järgi eraldi õppeainena, kuid seda on võimalik õppida kahel viisil:

1. Koolis pakutava koduloo valikaine raames.
2. Lõimides koduloo teemasid teiste PRÕK õppeainetega.

Kuna kodulooga seotud teemad ei ole unustatud, siis neid lõimitakse nii I kui ka II kooliastme teiste ainetega (PRÕK, 2023). 1996. aastal ilmunud dokumendis „Eesti põhi- ja keskkhariduse riikliku õppekava kinnitamine Eesti põhi- ja keskkhariduse riiklik õppekava” kuulus koduloo õppeaine „Inimese ja kodanikuõpetuse” valdkonda, mille raames käsitleti järgmisi teemasid:

1. Mina ja meie: Käitumisreeglid: viisaka käitumise oskused ja harjumused; tähelepanelikkus, hoolivus, teistega arvestamine; empaatiavõime; käitumisnormide tähendus ja vajalikkus koolis, klassis, kodus, väljaspool kodu.
2. Mina ja minu pere: Vanemad, õed-vennad; vanavanemad ja teised sugulased; meie kohustused oma koduste ees; abivalmidus, kohuse- ja vastutustunne.

3. Mina ja asjad: minu oma; tema oma, meie oma; asja väärtus; hind: kallis, odav; suhtumine asjadesse; suhtumine teiste töösse; asjade väärtus ja inimese väärtus; raha; raha teenimine, hoidmine, kulutamine; arvestamine teiste inimeste vajadustega; kokkuhoidlikkus.
4. Mina ja aeg: aeg kui väärtus; päeva planeerimine; täpsus; teiste inimeste aeg.
5. Mina ja nemad: sõbrad; sõpruse hoidmine; õiglus; ausus; konfliktid; kaebamine; tagarääkimine; vägivald; leppimine; oma vigade tunnistamine; inimeste erinevused ja sarnasused, õigus olla ta ise; teisest inimesest lugupidamine; inimese vabadus.
6. Mina ja kodu: Küla; vald; linn; maakond; riik ja selle kaitse; Eesti Vabariigi sümbolid; riigikogu; valitsus; president; Eestimaa rikkus: loodus, inimesed, kultuur, haridus; inimeste elustiil ja elukutsed elukohas. kodukoha sümbolid; kodukoha tuntud inimesed; eestlaste tavad ja pühad; Eesti vähemusrahvused; rahvuste tavad; teised maad ja rahvad; naaberriigid; Eesti teiste riikide seas ja kõrval; arstiabi; tuletõrje; politsei; laste usaldustelefon; lastekodu; turvakodu; sotsiaalne hädaabi.
7. Inimene ja tervis: Mina-pilt, eneseteadvustamine, tervise väärtustamine; tervis ja haigus; tervislik eluviis; isiklik hügieen; kasv ja areng, õige rüht; õnnetuste vältimine; liiklusohutus; esmaabi; toitumine ja tervis; liikumine ja tervis; kahjulikud harjumused.
8. Inimene ja teave: Teabeallikad ja nende kasutamine (Eesti põhi- ja keskkooli riiklik õppekava, 1996).

Kõik nimetatud teemad on aktuaalsed ka tänapäeval, kuid neid õpetatakse lõimitult teiste õppekava õppeainete raames, milleks on loodusõpetus, inimeseõpetus, keeleõpe, ajalugu, ühiskonnaõpetus, kehaline kasvatus.

Töös on lõiminud eesti keelt, matemaatikat, loodus- ja kunstiõpetust. Tehtud tunnikavades ja töölehtedes on käsitletud järgmisi teemasid: viisaka käitumise oskused; tähelepanelikkus, teistega arvestamine. Neid on kajastatud, sest õpilased peavad kuulama nii õpetaja selgitusi kui ka kaasõpilaste ettekandeid ja samal ajal täitma ülesannet. Suhtumine teiste töösse on kasutatud tunnikavas, kuna õpetaja näitab nii õpilaste tehtud kui ka kaasõpilased näitavad enda tehtud töid. Täpsust on kasutatud matemaatika tundides, kus õpilased peavad arvutama ja mõõtma. Loodust antud teemal on puudutatud nii tunnikavades kui ka töölehtedes, kus õpilased uurivad ja vaatlevad Illuka mõisa pargi loodust, samuti kultuurilist ehitist Illuka kiriku näitel. Kodukoha sümbolite kohta on loodud terve tööleht "Illuka Krüptogramm", kus on kasutatud kõiki Illuka külaga/kooliga seotud sümboleid või esemeid. Õnnetuste vältimise, liiklusohutuse teema on rakendatud tunnikavades, kus õpilased liikleavad nii mõisa territooriumil kui ka sõidavad õpetaja saatel jalgratastega mööda maanteed. Teabeallikad ja nende kasutamise teemat rakendavad õpilased lapbook'i tegemisel, kus nad peavad otsima infot nii internetist kui ka raamatustest.

1.5. Õpetamise ja õppimise põhimõtted 3. klassis

Õppimine on eluaegne protsess, milles õpetaja on õpilase abistaja ja juhendaja rollis (Lister, 2021). Magistritöö teemast ja eesmärkidest lähtudes antakse käesolevas alapeatükis ülevaade õpetamise ja õppimise põhimõtetest 3. klassis. Eakohaste õppematerjalide koostamisel peab õpetaja alati arvestama õppetöö planeerimise ja eesmärgistamise põhimõtteid, näiteks:

1. kehtivat riiklikku ja koolisisest õppe- ja ainekava;
2. riiklikus õppekavas kirjeldatud üldpädevusi ja õpiväljundeid;
3. õpilaste vanust;
4. erinevaid õpistiile;
5. õppeainete vahelisi seoseid ja lõiminguvõimalusi.

Koostatavate õppematerjalide eesmärkide saavutamiseks on vaja mõelda läbi õppesisu, õppemeetodid ja hindamiskriteeriumid (Krull, 2018, lk 316). Kõike seda arvestasin ka käesoleva töö tunnikavade ja töölehtede koostamisel. Aluseks võtsin riikliku õppekava, Illuka Kooli õppe- ja ainekavad, eakohase õppesisu loomisel kogusin kohaliku koduloo materjali, valisin vanusele sobivad õppemeetodid.

Lisaks sellele, peab õpetaja arvestama pidevalt muutuva keskkonna ja õpilaste vabadustundega ning tasakaalustama etteplaneeritust spontaansuse ja loovusega ning hoidma korda tegevuste abil (Voolaid & Pajus, 2013). Oluline on olla avatud õppimisele koos õpilastega ning mõista, et õpetajal ei pea alati olema kõiki vastuseid. Õpetaja peamine ülesanne on juhtida õppimist, pakkuda kogemusi ja mitmekesiseid tegevusi ning võimaldada õpilastel ise aktiivselt õppida. Seega võib õpetaja roll olla mitmekesine, hõlmates giidi, uurija ja kogemuste pakkujat (Kikas, 2010, lk 304). Kuna kõike, mis tunnis toimub, pole võimalik ette ennustada, tehakse lõplikud otsused metoodiliste käsitluste kohta sageli tunni ajal (Krull, 2018, lk 328).

Tähelepanu arendamine on tähtis osa tunnetuslike protsesside arendamisel. Õpilase tähelepanu suunavad tema teadmised ja hoiakud ning tahtlik tähelepanu on seotud õpilase eesmärgiga ja kavatsusega oma tegevust läbi viia. Selle arendamiseks on oluline eesmärgistada tegevus ning juhtida vaatlust ja praktilist tegevust vastavalt õpilase plaanidele ja eesmärkidele. Õpilaste tähelepanu hoidmiseks valitud detailil või tunnusel ning ülesannete lahendamisel on oluline koostöö õpetajaga, kes suunab õpilaste tähelepanu, andes lühidaid ja selgeid kommentaare. Ajurünnakud võivad aidata püstitada uue teema või praktilise töö eesmärki, võimaldades õpetajal arvestada õpilaste teadmisi ja hoiakuid ning tagades nende osalemise ja motiveerituse (Kikas, 2010, lk 313).

Taju arendamist soodustab info esitamine nii visuaalselt (mitmesugused näitvahendid); verbaalselt (suulised esitlused, ettekanded, kirjeldamine, rääkimine, jutustamine, lugemine, selgitamine); kehaliselt (liikumismängud). Tuleb arvestada ka töömälu piiratusega ning jälgida, et esitatava materjali hulk ei oleks liialt mahukas. Juhendid peaksid olema lühidad, selged ja üheselt mõistetavad (Kikas, 2010, lk 313). Tarmo Saluvee on Eve Kikasega samal meelel, ta kirjutab oma raamatus “Ajakohastatud õppemeetodid”, et tööjuhend peab olema kirjas nii, et õpilasel ei tekiks vajadust esitada täpsustavaid/lisaküsimusi juhendi kohta (Saluvee & Talvik, 2003, lk 10). Ka Johannes Käis kirjutab tööjuhendi metoodika kohta seda, et juhendid peaksid olema õpilastele selged ja kindlapiirilisel sõnastatud nii, et õpilane saaks enam-vähem iseseisvalt töötada ja vajadusel küsida abi õpetajalt (Käis, 2018, lk 281).

Rita Laube rõhutab, et enne kooli minemist on lastele lubatud mängimine, kuid juba kooliaes sellesse hakatakse suhtuma kui vabaaja tegevusse: “Koolis on mäng organiseeritud, planeeritud, didaktiliselt läbimõeldud ja kohustuslik. Tekib õppemängu suundus” (Laube, 2015, lk 26). Tartu Ülikooli liikumislabor on seisukohal, et füüsiline aktiivsus toetab aju vastuvõtlikkust ning see omakorda aitab tähelepanu fokuseerida ja määlul aktiivsemalt infot töödelda. Tänu liikumisele paraneb õpivõime ning sellega kaasnevad paremad õpitulemused (Tartu Ülikooli liikumislabor, 2022, lk 9).

Ka Johannes Käis kirjutas tajust, ta arvas, et laste peamine omadus on see, et nad keskenduvad tavaliselt üksikutele asjadele ja nende meeleline tajumine suunab neid otsustusi tegema. Seejärel teevad lapsed sarnaseid otsustusi ka terve rühma kohta: puud kasvavad metsas; pääsukesed lendavad kiiresti. Seega, kui soovime, et lapsed teeksid elavaid ja kontrollitavaid otsustusi ning räägiksid meelsasti, peame kasutama vaatlusi ja tajutavate asjade käsitlemist. Need tajumise põhised otsustused on tõepoolest lapse enda omad, vastupidiselt järele aimatud või teistelt üle võetud otsustustele (Käis, 2018, lk 167).

Mälu arendamine on õppimise üks lahutamatu protsessi. Nagu kirjutab Endel Tulving: “Mälu ja õppimine on tihedalt seotud. Mõlema puhul on tegemist tegevuste ja informatsiooni omandamise ja säilitamisega” (Tulving, 2002, lk 34). Kuna mälu treenimine on otseselt seotud ajuga, siis Carol Vordeman nimetab aju antud kontekstis “loominguliseks jõujaamaks, mida tuleb treenida tõhusalt töötama” (Vordeman, 2020, lk 76). Eve Kikas väidab, et juhised, mida õpilased peavad meelde jätma, olgu arusaadavad ja konkreetsed. Loodusõpetuse praktiliste tööde juhised võiksid olla kirjalikud (töölehel, töövihikus), siis on võimalik korduvalt lugeda, sest instruksioonide meelespidamine ja täpselt nende järgi tegutsemine võib mõnele õpilasele raskusi valmistada. Seepärast tuleb

jälgida, et õpilased ei oleks tegevusega üle koormatud. Oluline on ka vigade kohene kindlakstegemine ja tegevuse korrigeerimine. Kindlasti on vaja haarata töösse võimalikult palju meeli. Töö sõnavaraga, mõistetega peab olema pidev ja siin võiks kasutada keeleõppes soovitatavaid meetodikaid. (Kikas, 2010, lk 313)

Ka mõtlemine on õppimise lahutamatuks osaks. Eve Kikas defineerib mõtlemist järgmiselt: “Mõtlemine on kogemuse ja sellele vastava tegevuse seesmine organiseerimine. Mõtlemine seisneb teadmiste - representatsioonide ehk mõtlemise ühikute - eristamises ja seostamises teiste teadmistega” (Kikas, 2005, lk 23). Mõisteseltusest võib teha järelduse, et mõtlemist saab arendada lõimingu abil, sest õpilased õpivad selle kaudu seostama erinevatest õppeainetest saadud teadmisi. Monograafias “Lapse arendamine ja õpetamise probleeme koolis” väidab Peep Leppik, et “kui aistingud on kõige lihtsamad psüühilised protsessid, siis mõtlemine on kõige keerukam” (Leppik, 2000). Nõustun tema väitega, sest nagu me kõik teame, ei ole mõtlemine inimese kaasasündinud omadus, vaid vaimne protsess, mida tuleb elu jooksul järjepidevalt arendada. Peep Leppik käsitleb kolme mõtlemisviisi, sõnalis-loogilist, kujundlikku ja näitlik-efektiivset mõtlemist. Ta on seisukohal, et lapse mõtlemisoscuse areng saab alguse näitlik-efektiivsest mõtlemisest, sest see on otseselt seotud nägemistajuga ning kui laps näeb, siis saab ta asju nii kuulda kui ka puutada (Leppik, 2000). Siinkohal võib teha järelduse, et mõtlemisprotsesside kujunemine on tihedalt seotud õpistiilidega:

1. visuaalne õpistiil - õppija õpib kõige paremini märkmete kirjutamise abil (Vorderman, 2020);
2. auditiiivne õpistiil - õppija õpib kõige paremini kuulmise järgi (Vorderman, 2020);
3. kinesteetiline õpistiil - õppija õpib kõige paremini kordamise abil (Vorderman, 2020).

Mõtlemise arendamist soodustab tabelite, skeemide koostamine, joonistamine, seoste leidmine, probleemide lahendamine, loovülesanded jm. Carol Vorderman eristab viit mõtlemisoscust, mida õppijad peaksid arendama: loogiline, külgsuunaline ja kriitiline mõtlemine, visualiseerimine ja ajurünnak (Vorderman, 2020). Eve Kikas kirjutab, et ajurünnak ja idee- kaardi koostamine teema sissejuhatavas osas, aitab õpilastel aktiveerida oma teadmisi ja kogemusi enne teema õppimist. Kui tunni sissejuhatavas osas koostavad õpilased ideekaardi, siis pärast teemaga tutvumist ja teksti lugemist koostatakse mõistekaart, mõistetabel, Venn'i diagramm jms, mille abil õpilased reflekteerivad oma õppimist ning mõistavad teksti struktuuri. Kogemusõppe korral omandavad õpilased alguses tavamõistelise mõtlemise, kuid erinevat tüüpi liigituste kasutamine võimaldab liikuda teadusmõistelise mõtlemise suunas (Kikas, 2010, lk 315). “Laste mõtlemist ja

teoretiseerimist teaduslike protsesside üle avardab see, kui selgitada neile teooria põhimõtteid reaalsete protsesside abil: kuidas saab teooriat katsetada; kuidas näidata, et see toimib; milline oleks korrektne katse; kuidas lahendada probleeme; milliseid küsimusi, ülesandeid esitada” (Kikas, 2010, lk 315).

Olen Eve Kikasega samal arvamusel, et emakeelt on kasulik õppida integreeritud õppeainena, sest hea lugemisoskuse kujunemine ei ole oluline mitte üksnes emakeele kontekstis, vaid see on aluseks õpilase kooliedukusele kõikides õppeainetes ja kooliastmetes (Kikas, 2010). Lugemisoskuse tehniline omandamine ja arendamine eeldab erinevate tunnetusprotsesside rakendamist: tähelepanu, meeldejätmist ja meenutamist. Ometi ei tähenda lugemisoskus üksnes keele grammatiliste konstruktsioonide omandamist, vaid eelkõige info saamist teksti vahendusel. Lugemisoskus laiemas tähenduses eeldab tekstist arusaamist ning on otseselt seotud õpilase kognitiivse arenguga (Kikas, 2010, lk 216).

Lugemisoskuse kujunemisel eristatakse kolme tasandit, nagu Marja-Kristiina Lerkkanen on välja toonud:

1. Põhiline lugemisoskus hõlmab tehnilist oskust, kus tähtedest moodustatakse sõnu häälikute järgi. Kuigi kiire lugemine on oluline, on veelgi tähtsam aru saada loetust ja oskus seda arutada.
2. Praktiline lugemisoskus võimaldab igapäevaelus hakkama saada. Selle arendamine on oluline, sest see võimaldab mõista loetut ja seda igapäevaelus praktiliselt rakendada.
3. Kriitiline lugemisoskus seisneb võimes analüüsida teksti, eristada olulist ebaolulisest ning teha järeldusi (Lerkkanen, 2007).

Esimestel kooliaastatel tuleb õpetajal tegelda palju eelkõige õpilase elementaarse lugemisoskuse arendamisega. Probleemiks võivad olla nii õige lugemistehnika ja -kiiruse omandamine kui ka loetust arusaamine. Tehnilise lugemisoskuse aluseks on tähtede tundmine ja neile vastavate häälikute ühendamise oskus (Kikas, 2010, lk 216).

Õigekirjakompetentsuse saavutamiseks on mitu võimalust, mida õppija kasutab erinevates õppimisjätkudes:

- 1) Sisemine protsess, kus olemasolevad mallid kontrollivad kirjutatut.
- 2) Reeglite rakendamine vastavalt õigekirjareeglitele.
- 3) Aktiivne eneseteostus, kus kirjutaja arendab välja oma teooriad õigekirja kohta (Kikas, 2010, lk 223).

Oluline on lõimida ka matemaatikat. Uue põhikooli riikliku õppekava eesmärk on tagada, et esimese kooliastme lõpuks õpilane märkab ja mõistab matemaatikaga seonduvat ümbritsevas elus ning kirjeldab seda arvude või geomeetriliste kujundite abil, loeb ja mõistab eakohast matemaatilist teksti, lahendab iseseisvalt tekstülesandeid ja hindab

saadud tulemuse reaalsust, selgitab ja põhjendab arvutamiskäike, info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendeid (PRÕK, 2023).

Vastavalt õpilase arengutasemele on esimese ja teise kooliastme matemaatikas valitsevaks meetodiks induktiivne meetod. Matemaatiliste mõistete ja seoste selgitamiseks tuleb teha praktilisi töid ja kasutada mitmesuguseid näitevahendeid. Vaatluste ja katsete abil jõutakse uute mõistete ja nende klassifitseerimiseni ning seaduspärasuste avastamiseni. Praktiliste töödega peab alati kaasnema ka arutlus. Sel moel kaasatakse õpilane aktiivselt õppeprotsessi nii, et ta avastab ise enda jaoks uut. Nii välditakse formaalset ja mehaanilist õppimist (Kikas, 2010, lk 248).

Eve Kikas kirjutab, et I kooliastmes on oluline ka ülesannete lahendamisoskuse kujundamine. Kogu matemaatika õppimine on tihedalt seotud ülesannete lahendamisega. Matemaatikaõpetuses on ülesannete lahendamine nii õpetamise eesmärk kui ka vahend ning ülesannete funktsioonid on alati sõltunud õpetamise eesmärkidest. Ülesandeid on kasutatud läbivõetud teoreetilise materjali kinnistamiseks, õpilaste teadmiste ja oskuste kontrollimiseks ja hindamiseks. Viimasel ajal rõhutatakse iga ülesande lahendamise polüfunktsionaalsust. Ülesannete lahendamise tulemusena peaksid toimuma õpilase tegevuses ja psüühikas mitmesugused muutused: areneb mõtlemine, fantaasia, isiksus, maailmavaade ning toimuvad muutused teadmistes, oskustes ja võimetes (Kikas, 2010).

Ülesande lahendamisel soovitatakse järgida György Polya neljaetapilist mudelit:

1. Saa aru ülesandest: Mõistke ülesande tingimusi ja eesmärki.
2. Koostage lahendusplaan: Mõelge, kuidas probleemi lahendada. Kasutage selleks sobivaid meetodeid ja tehnikaid.
3. Täitke oma lahendusplaan: Rakendage plaanis välja töötatud meetodeid ja tehnikaid.
4. Uurige saadud lahendit: Kontrollige, kas teie vastus on loogiline ja vastab ülesandele. (Polya, 2001)

Loodusteadusliku kirjaoskuse arendamine loodusainete valdkonnas hõlmab mitmeid aspekte, sealhulgas loodusteaduslikke teadmisi, uurimuslikke oskusi ja loodusteadusliku meetodi kasutamist ning positiivseid hoiakuid ja väärtushinnanguid loodusteaduslike küsimuste suhtes. Koolides keskendutakse nende kõigi arendamisele, rõhutades mitte ainult teadmiste omandamist, vaid ka nende rakendamist oskuste kaudu erinevates olukordades. Teadmiste ja oskuste lõimimine on oluline, et tagada õppeprotsessi tulemuste tähendusrikas ja praktiline kasutamine. (Kikas, 2010, lk 297; Roberts, 2007; Roberts & Bybee, 2014; OECD, 2007)

Praktiliste uurimuslike oskuste ja loodusteadusliku meetodi rakendamise alla kuuluvad mitmed oskused, näiteks teadusküsimuste või hüpoteeside sõnastamine, mida saab katsetega kontrollida; katsete kavandamine andmete kogumiseks; praktiliste tööde läbiviimine, kasutades ohutult katsevahendeid ja mõõteriistu; andmete analüüsimine; järelduste tegemine tulemuste ja teaduslike arusaamade alusel ning üldistuste sõnastamine ja tulemuste esitamine (Kikas, 2010).

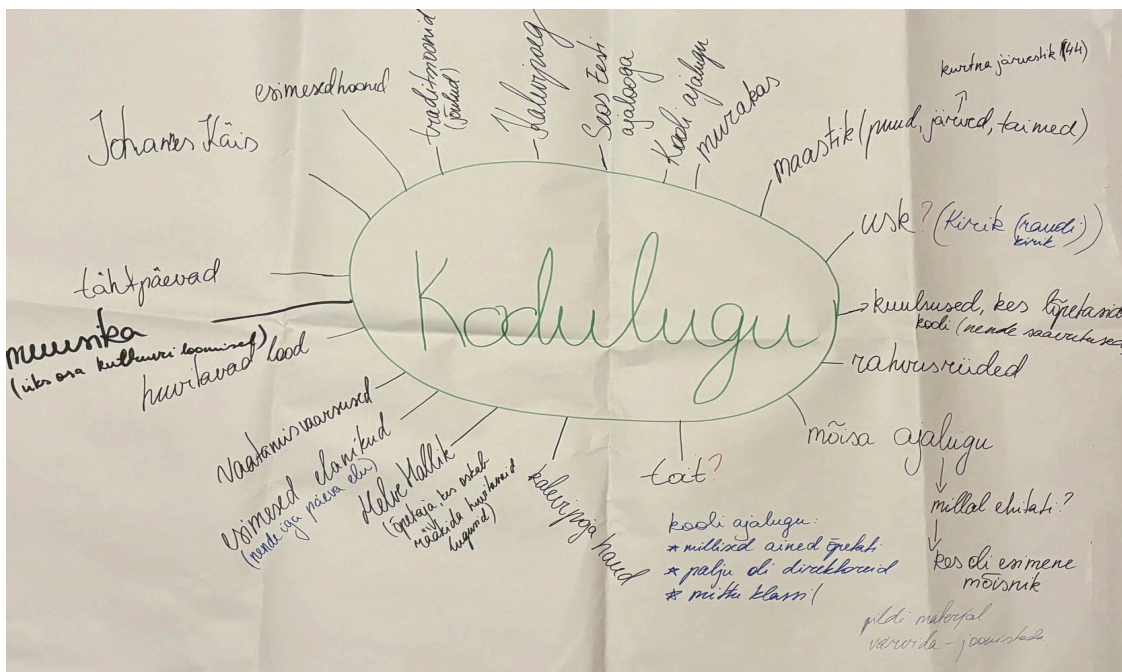
Eve Kikas väidab, et esimese kooliastme inimeseõpetuses on peamine rõhuasetus õpilase enesekohasel pädevusel ning tema suhetel lähiümbrusega, samal ajal integreerides ühiskonnaõpetuse teemasid. Esimene oluline rõhuasetus on suunatud tervikliku mina suunas, liikudes situatiivselt vahetu ümbruse tajumiselt järk-järgult üha enam ühiskonna sotsiaalse tunnetuse poole. Keskseks sotsiaalseks keskkonnaks on lähiümbrus, hõlmates nii kodu- kui ka kogukonna tasandit. Teemade valikul lähtutakse põhimõttest alustada lähemalt ja liikuda järk-järgult kaugemale. See läbiv põhimõte kajastub nii õppekava ainesisu esitluses kui ka õppeprotsessis (Kikas, 2010 lk 323).

Eve Kikas kirjutab, et kunstiõpetuses tuleb näita materjali kasutamisel jälgida, et see ei piiraks laste loomingulist väljendust. Üksiku näidistöö kasutamine, eriti kui see vastab ülesandele kõikides detailides, võib jätta mulje, et on ainult üks õige lahendus, mis takistab lastel oma loovust avastada. Kui laps ütleb, et ta ei oska, võib see tähendada, et ta ei oska teha seda, mida ta arvab, et talt oodatakse, mitte et tal puuduvad oskused. Seetõttu peaks olema palju erinevaid näidiseid ja abimaterjali, mis näitavad, et lahendusi võib olla mitmeid ning julgustavad loomingulist mõtlemist. Näidiseid võiks vaadata pigem hiljem või alles pärast praktilise töö alustamist, et mitte piirata laste enda tõlgendusi (Kikas, 2010, lk 371).

Eve Kikase väidete kokkuvõtteks võib öelda, et ülesanded peaksid olema püstitatud nii, et need innustaksid õppimist või rakendamist ning oleksid iga lapse jaoks saavutatavad omal tasemel. Oluline on jälgida, et ülesande püstitus ei dikteeriks lahendust ega lõpptulemust. Tasakaal peab olema mõtlema ja otsima suunavate nõuete ning loomingulise vabaduse vahel (Kikas, 2010, lk 371).

2. ILLUKA KULTUURI OBJEKTID

Oluliste kultuurimärkide väljaselgitamiseks tegin mõstekaardi (joonis 5), märksõnu üldistasin ja sain kokkuvõtteks järgmised olulised teemad töölehtede koostamiseks: maastik, loodus, asustuslugu, Kalevipoja lood, kooli lugu.

Joonis 5. Mõistekaart: ajurünnak mõistele kodulugu (autor Anastassia Raja)

Maastik – mõisapark

Looduskaitse all olev mõisapark on 3,6 ha ning see rajati 19. sajandi lõpus. Pargi piirid on nähtavalt määratletud: edelast piirneb see Kurtina teega, loodest erahooviga, kirdest ja kagust põldudega. Pargi piirjooneks on teed ja kuusehkid (Illuka mõisa koduleht).

Illuka mõisa kodulehel on kirjas, et pargi planeeringus esineb huvitavaid nii regulaar- kui ka vabakujunduslikke elemente, näiteks püsiv vahtraallee. Parki jagab kaheks osaks Illuka mõisa peahoone, mille ees paikneb nn puhkepark, aga taga asub endine puuviljaaed. Pargis on esindatud mitmeid kohalikke puuliike, sh vahtrad, kuused, kased, tammed, pärnad, lehised ja seedrid, tänu millele on pargis mitmekesine ilme ja taimestik. 2005. aastal külastas Illuka mõisaparki Arnold Rüütel oma abikaasa Ingrid Rüütliga, kes istutasid sinna puid (Illuka mõisa koduleht). Töölehtede koostamisel kasutasin seda infot, tänu millele saavad õpilased keskenduda enda kooli ümbritsevale looduse vaatlemisele, tutvumisele ja õppimisele.

Mõisa asustuslugu

Illuka mõisa koduleht sisaldab põhjalikku infot Illuka mõisa asustusloo kohta. Kõige varasem info Illuka külast on pärit 1424. aastast, kuid siis oli küla nimeks Soomevere. On teada, et mõisa on olnud paljude erinevate suguvõsade omandis. Mõisa esimesteks teadaolevateks omanikeks peetakse Lodede aadlisuguvõsa, kelle perepa nimetas mõisapargi eeldatavalt Põhja-Eesti murdesõna ill või illu (küps rabamurakas) järgi saksapärase nimega Illuck (Illuka mõisa koduleht). Nii nagu teistel mõisatel nii ka Illuka mõisal on olnud aegade jooksul tihedad seosed teiste läheduses asuvate mõisatega, näiteks Ohakvere, Kurtna ja Jõhvi mõisaga, mille hulgas Illuka mõis on noorim (Illuka mõisa koduleht).

Kodulehelt saame teada, et kuna aastatel 1695–1697 tabas kihelkonda suur näljahäda, siis kulus väga kaua aega, enne kui ümbruskonna rahvaarv hakkas taas kasvama. Illuka territooriumile sh lähiümbrusesse tuli elama mitmete rahvaste esindajaid nii rootsi ja soome päritolu kui ka vene päritoluga talupoegi. Vene talupoegade asustumine luterlaste kõrvale aitas kaasa vene-õigeusu kiirele levikule, millele viitab Kuremäe kiriku olemasolu 1738. aastal. Need faktid põhjustasid võitluse usuliste vahel (Illuka mõisa koduleht).

Samuti on kodulehel kirjas, et Eesti mõisate majanduselu hakkas intensiivselt arenema 18. sajandi teisel poolel. Tänu sellele laienes külvipind, arenes viinapõletamine ja karjamajandus. Kõik see nõudis mõisnikelt oma mõisate ümberplaneerimist ning ohtralt hakati ehitama kõrvalhooneid, renoveeriti härrastemaju ja tegeleti mõisaparkide kujundamisega. Samas Illuka mõisa pidev omanikuvahetus takistas Illuka mõisa majanduslikku edasiliikumist ning mõisas puudus aadlile sobiv eluase ja traditsioonilised kõrvalhooned (Illuka mõisa koduleht).

Kodulehelt on võimalik lugeda selle kohta, et Illuka mõis hakkas enamvähem majanduslikult arenema alles 19. sajandil, kuid 18. sajandil algas seal karjamajanduse areng, mis tõi endaga kaasa meierei tekke. Mõisas tegutsesid: valitseja, aidamees, kubjas, aednik, tallimees, sepp, kutsar, öövaht, valvur, karjamees, meier, kaks metsavahti, lisaks veel aastasulased, karjanaised jt. 20. sajandil vahetus mõisas mitmeid omanikke, kuni viimane müüs selle riigile. Alates 1921. aastast hakkas mõisa peahoones tegutsema Illuka Põhikool, mis tegutseb seal tänase päevani Illuka kooli nime all (Illuka mõisa koduleht).

Esitatu põhjal koostas tunnikava ja töölehe nr 5 ning arvan, et kirjeldatud ajaloolist infot saavad õpilased kasutada kodukoha ajaloooteemalise lapbook'i koostamisel (töölehe nr 5 tegemisel), mida peavad omakorda tutvustama kaasõpilastele.

Kalevipoja lood

Illuka kandi kohta on vähe teoseid, milles on kajastatud mineviku säilitamine. Üks neist on “Esivanemate varandus” (Einsen, 1958). Raamatusse on koondatud erinevates kohtades jutustatud lugusid. Esimeses peatükis “Esivanemate varandus” on kokku pandud 23 lugu, mis käsitlevad varandust, kirikuid, asustamislugusid ja muud. Teine peatükk “Kodused jutud” sisaldab 161 lugu, mis räägivad tontidest, järvedest, lossidest, Kalevipojast, Vanapaganast, linnadest ja hauakividest. Kolmandas peatükis “Narvast Tallinna” on koondatud 28 mälestust vanadest aegadest. (Einsen, 1958)

Minu huvi keskmes oli töölehtede koostamisel raamatu teine peatükk, eriti lood 9-11 (lk 42-44), mis räägivad Kalevipojast. See on seotud Illuka mõisast umbes 15 km kaugusel asuva Kalevipoja hauaga. Raamatus kirjeldatakse, kuidas Kuremägi ja Kuntsujärv tekkisid. Väidetavalt oli Kalevipoeg selle järve loonud. Kui Kuremägi asetada Kuntsujärve, sobib see sinna ideaalselt. Kümnendas alapeatükis kirjeldatakse Kalevipoja surma. Kalevipoeg lõi endale asukoha Kuremäel ja puhkas seal, kuid ootamatult ründasid teda vaenlased ja raiusid tal jalad maha. Samuti kirjeldatakse Kalevipoja pikkust selles osas. Üheteistkümnendas alapeatükis räägitakse Kalevipoja haua asukohast, kirjeldatakse selle suurust, pikkust, laiust ja sügavust. (Einsen, 1958)

Fr. R. Kreutzwaldi eepos “Kalevipoeg” on väga oluline Eesti rahvuskirjanduse osa, mis on seotud rahvusliku ärkamisajaga 19. sajandil ning see on tihedalt seotud Illuka kandiga. Õpilastele teadmiste edastamine sellest seosest on väga oluline, sest see aitab neil mõista oma kodukoha kultuurilist ja ajaloolist tähtsust ning tugevdada nende identiteeti. “Kalevipoeg” kujutab endast eepilist jutustust, mis räägib eestlaste rahvakangelasest Kalevipojast ning tema seiklustest ja võitlustest erinevate vaenlaste vastu. See teos on oluline osa Eesti kirjanduspärandist ning sellel on sügav mõju eesti rahvuskultuurile ja -identiteedile.

Teades, et nende kodukandist on inspireeritud selline oluline kirjandusteos nagu “Kalevipoeg”, võivad õpilased tunda suuremat uhkust ja huvi oma kodukoha ajaloo ja pärandi vastu ning see võib innustada neid uurima ja avastama rohkem selle piirkonna ajalugu ja kultuuri. Seega on oluline, et õpilased oleksid teadlikud sellest seosest ja sellest, kuidas nende kodukandiga seotud lugudest on saanud osa Eesti kirjanduspärandist.

Illuka kirik

Illuka vallas paiknevad mitmed stendid (joonis 6), näiteks Illuka mõisast ja Illuka kirikust (joonis 7), lähiümbruses asuvad puhkepingid. Stendidel on oluline roll, kandes endas

erinevaid ajaloolisi fakte ja vaatamisväärsusi. Illuka kiriku stendil on välja toodud, et kiriku ehitamine algas 1885. aastal, mil toonane Illuka mõisnik alustas selle rajamist luteriusulise koguduse jaoks, plaanides paigutada kiriku umbes 150 meetri kaugusele olemasolevast vene õigeusu kloostrist. Ent tollane kuberner käskis kiriku lammutada, kuna selle ehitamine oli toimunud tema loata, hoolimata asjaolust, et kirik asus mõisniku valduses (Stend: Illuka kirik).

Illuka kiriku stendil on samuti kajastatud faktid, kui 1927. aasta 24. juulil otsustasid Illuka kogukonna mehed, et vallas peaks olema luteriusuline kirik, mille esimene nurgakivi pandi just sinna, kus tänapäeval asub Illuka kirik. Kiriku ehitus kestis kolm aastat ja see lõpetati 1930. aasta 27. juulil. Sellest ajast alates on kirik olnud oluliseks kohaks kogukonna jaoks. Kirik on ehitatud puidust ning on säilinud sellest ajast alates. Vaatamata oma vanusele, on see ajalooline kirik tänapäeval endiselt pilkupüüdev ja heas korras (Stend: Illuka kirik).

Joonis 6. Illuka kirik suvel ja talvel (foto autor A. Raja)

Joonis 7. Illuka mõisa ja kiriku stend (foto autor A. Raja)

Kirikuga seotud infot kasutasin koduloo ja matemaatika lõimitud töölehtede koostamisel, tänu millele õpilased saavad teada, et Illuka külas on oma kirik ning välja arvutada selle kõrgust ja übermõõtu (tööleht nr 2).

3. METOODIKA

3.1. Valim

Tundide ja uurimuse läbiviimiseks olid valitud Illuka kooli 3. klassi õpilased ja õpetajad. Valik on tingitud huvist koduümbruse vastu ja Illuka koolis õppimisest, mistõttu otsustasin seda põhjalikumalt uurida. Uurimus oli läbi viidud mais 2024. a. Jaanuaris oli koostatud ja läbi viidud küsimustik Illuka kooli õpetajatele. Andmete kogumiseks moodustati mugavusvalim (Cohen jt., 2000), mille moodustasid Illuka kooli pedagoogiline koosseis (N=22).

3.2. Töövahend

Küsimustiku eesmärgiks oli välja selgitada õpetajate valmisolekut lõimitud koduloo õpetamiseks esimeses kooliastmes (lisa 1). Küsimustiku saatsin iga õpetaja personaalsele töömeilile. Küsimustiku sihtrühmaks olid kõik kooli õpetajad, sest nende arvamus ja mõtted moodustasid taustaandmed Illuka koduloo töölehtede koostamiseks.

Küsimustik õpetajatele oli veebipõhine, koostatud Google Forms'i keskkonnas. Info kogumisel kasutasin kvantitatiivset uurimisviisi, et analüüsida kogutud andmeid statistiliselt. Küsimustikus on seitse küsimust, millest kuus on 5-pallisel Likerti skaalal ja üks on avatud küsimus, kus õpetajatel oli võimalik lisada oma mõtteid koduloo õpetamise kohta. Mõõteskaala selgitus küsimustes 1–5: 1 - pole oluline; 2 - pigem vähem oluline; 3 - nii ja naa; 4 - pigem oluline; 5 - väga oluline. Kuues küsimuse mõõteskaala selgitus: 1 - ei tea midagi; 2 - tean vähe, 3 - nii ja naa; 4 - tean hästi; 5- tean väga hästi.

Töölehtede tagasiside saamiseks koostasin proovitundi läbiviivale õpetajale tagasiside lehe, milles on küsimused (lisa 2):

1. Mis õnnestus?
2. Mis ebaõnnestus?
3. Mida võiks teha teisiti?
4. Milline oli õpilaste tagasiside?
5. Millisel määral toetavad koduloo töölehed õpilaste silmaringi laiendamist ja suulise ning kirjaliku väljendusoskuse arendamist?
6. Millisel määral teevad töölehed õpilaste jaoks koduloo õppimise huvitavamaks?

3.3. Protseduur ehk töökäik

Eesmärgi saavutamiseks uurisin ja analüüsisin 3. klassis matemaatika, eesti keele, loodus-, inimese-, ja kunstiõpetuse Riiklikku õppekava ja valitud koduloo tunniks vajalikud käsitletavat teemasid. Samuti sai uuritud ja analüüsitud kirjandus koduloo kohta, selle aine positiivsetest külgedest. Enne töölehtede koostamist olin eelnevalt käinud kõik kultuurilise väärtusega kohad läbi, teinud nendest pilte. Käinud läbi mitmeid raamatukogusid, otsisin internetist kõikide esitatud kultuuriliste, ajalooliste ja kirjandusliku väärtusega objektide kohta infot, mida saaks rakendada töölehtede koostamisel. Järgmiseks koostasime uurimisküsimustiku Illuka Kooli õpetajatele, et saada vastust oma esimesele uurimisküsimusele. Küsimustiku saatsin õpetajatele jaanuari esimesel poolel ning korduvalt saatsin veebruaris. Saadud vastuseid analüüsisin ja tulid järeldusele, et õpetajad on valmis lõimitud kodulooõppeks. Seejärel koostasime 3. klassi jaoks lõimitud tunnikavad ja töölehed. Kokku sai koostatud kümme tunnikava ja viis töölehet. Lõimitud tunnikavad koos töölehtedega on katsetatud Illuka Koolis maikuus nädala jooksul. Katsetatud materjali tagasisidestas Illuka kooli õpetaja ja oma hinnangu andnud ekspert (Tartu Aleksander Puškini kooli eesti keele metoodik).

4. KODULOOGA LÕIMITUD TUNNID

4.1. Illuka kooli õpetajate teadmised ja valmisolek lõimitud kodulooõppeks

Andmete analüüsimiseks laadisin andmed Googl Form'ist Microsoft Exeli'i andmetabelisse. Seejärel teostasin andmete korrastamise. Küsimustiku 7. küsimusele vastas 16 õpetajat. Esimesele küsimusele „*Kui oluliseks te peate koduloo õppimist ja õpetamist I kooliastmes?*” Vastas N=16 õpetajat, kellest kümme (63%) arvavad, et koduloo õpetamine ja õppimine on „väga oluline”. Kolm (20%) õpetajat arvavad, et „pigem oluline”. Kaks (13%) õpetajat vastasid “nii ja naa”, kes ilmselt ei puutu kokku esimese kooliastmega ning üks (7%) õpetaja arvas, et see on „pigem vähem oluline”. Teine kuni viies küsimus olid seotud erinevate ainete lõimimisega nagu: eesti keel, matemaatika, loodus- ja kunstiopetusega. Õpetajate arvates on lõimitud ainetunnid kodulooga väga olulised, mis moodustab vastajatest 56%.

Kuuendale küsimusele „*Kui palju te tunnete ise õpetajana Illuka Kooli/küla kodulugu?*” vastas 16 õpetajat nendest üks (7%), kes ei tea üldse Illuka Kooli koduloost. “Nii ja naa” vastasid kuus (40%) õpetajat ning seitse (44%) vastasid “tean hästi”. Ainult kaks õpetajat (13%) teavad väga hästi Illuka Kooli/küla kodulugu.

Seitsmendale küsimusele „*Mida soovite veel koduloo õpetamise kohta lisada?*” õpetajad võisid avaldada oma arvamust või jagada soovitusi. Esitati erinevaid arvamusi. Mõni pidas algatust kohaliku koduloo õpetamisest ja õppimisest vajalikuks nt: „Vajalik”, „Igati tore algatus!”, „Koduloo õpetamine aitab õpilasel luua seoseid oma kodukoha ajaloo ja õppeainete vahel. Annab lapsele ülevaate teda ümbritsevast ning kasvatab temas kogukonnatunnet ja armastust oma kodukoha vastu” (Illuka kooli õpetaja).

Mõned aga ei pidanud seda nii oluliseks nt: „Illuka kooli õpilased on üldiselt pärit Illuka küla piirkonnast, seetõttu ei ole Illuka küla ja kooli ümbrus nende jaoks kodukoht, küll aga ei tee halba teada oma kooli ja selle ümbruse ajalugu” (Illuka kooli õpetaja).

Küsitluse käigus selgus, et Illuka koolis õpetatakse kodulugu 5. klassis kooli poolt loodud õpiku järgi, nt: „Illuka Koolis õpitakse kodulugu 5. klassis ehk II kooliastmes ja kasutusel on kodulooraamat-töövihik „Illuka mõis – ammendamatu inspiratsiooniallikas“, „Kodulugu antakse tavaliselt 5. klassis. Siis on õpilased võimelised lõimitud kujul õppematerjali vastu võtma, varem õpetada seda nendele vist pole eriti mõistlik või siis lõimida on suht keeruline” (Illuka kooli õpetaja).

Oli ka soovitus, kelle poole pöörduda küsimustega ja milliste õppeainetega seda lõimida: „Soovitan küsida arvamust endiselt Mõisakompleksi administraatori käest, kes on sellega rohkem kokku puutunud”, „Koduloo ainet eraldi ei pea I kooliastmes oluliseks, kuid seda peaks õpetama loodusõpetuse ja inimeseõpetusega lõimitult” (Illuka kooli õpetaja).

Oli vastajaid, kes on alles liitunud kooli kollektiiviga või ei osanud midagi lisada nt: „Töötan Illuka koolis alles esimest aastat, kahjuks ei tunne veel Illuka kodulugu”, „Ei oska midagi lisada” (Illuka kooli õpetaja).

4.2. Koduloo lõimimine 3. klassi ainetundides

Selles osas on esitatud uurimisküsimus “Milliseid kodulooga seotud teemasid on võimalik lõimida matemaatika, eesti keele, loodusõpetuse ja kunstiõpetusega?” tulemused, koos 3. klassi riikliku õppekava ülevaate ja koduloo lõimitud tundide jaoks koostatud tunnikavad.

Põhikooli riiklik õppekava rõhutab õppija aktiivsust, õpitava seostamist eluliste olukordadega ja kollektiivset õppimist. Õpilane on aktiivne osaleja, kes osaleb oma õppimise eesmärkide seadmisel, õpib iseseisvalt ja koos kaaslastega ning hindab nii ennast kui ka teisi. Õpetamisel kasutatakse teadmisi reaalses kontekstis, tehakse uurimistööd ja seostatakse koolis õpitavat päriseluga, toetades õpilase toimetulekut erinevates sotsiaalsetes suhetes ja rakendades aktiivõppemeetodeid nagu õppekäigud ja muuseumitunnid. Põhikooli riiklik õppekava kehtestab riigi põhiharidusstandardi ning seda rakendatakse kõigis Eesti Vabariigi põhikoolides olenemata kooli õiguslikust seisundist (PRÕK, 2023).

Teadmiste kiire kasv ja spetsialiseerumine on suurendanud õppekavade mahtu, kuid samal ajal on õppimiseks mõeldud aeg vähenenud, mis viib tihti mitteseotud informatsiooni õppimiseni ja selle unustamiseni (Taba, 1962, lk 389). Kui õppeainete vahel ei ole seoseid, on keerulisem õpitut meelde jätta ja uues kontekstis rakendada (Gagne & Driscoll, 1992, lk 39). Parim viis õpitu kinnistamiseks on kasutada õpitut erinevates situatsioonides, mis võimaldab õpilastel näha õpitut erinevatest vaatenurkadest (Lindgren & Suter, 1994, lk 189-190).

Kodulooõppe tunnikavade ja töölehtede koostamisel kasutasin:

- erinevaid õppemeetodeid: rollimängud, arutelud, mõistekaardi koostamine;
- iseseisvat, paaris- ja rühmatööd;
- jalgrattamatku ajalooliste ja loodusobjektide juurde.

3. klassi jaoks oli koostatud kümme tunnikava koduloo lõimitud ainetundidega, mis on esitatud allolevas tabelis (lisa 3).

Tunnikavade koostamisel tuginesin Gagnè õppetunni põhietapidele.

Need on:

- õpilase tähelepanu haaramine;
- õppetunni eesmärkidest informeerimine ja õpilaste motiveerimine;
- varem õpitu meeldetuletamine;
- uue materjali esitamine/ õppimine
- õppimise suunamine;
- õpitu kontrollimine;
- õpitud tagasiside kindlustamine;
- õppimisele hinnangu andmine;
- õpitu kinnistamine ja üldistamine (Krull, 2018, lk 290-294).

Tunnikavades on kasutatud kõik ülevalpool mainitud põhietapid, kuid need ei pruugi olla just sellises järjestuses, kuna vahest tuleb mitmeid kordi tegeleda tähelepanu köitmisega või õpilaste motiveerimisega.

4.3. Koduloo lõiminguga töölehed Illuka kooli 3. klassile

Küsimustiku läbiviimine õpetajate seas oli oluline selleks, et mõista nende arvamusi ja seisukohti koduloo õpetamise vajalikkuse kohta esimeses kooliastmes. See võimaldas mul koguda tagasisidet õpetajate hoiakute, valmiduse ja soovi kohta õpetada kodulugu ning mõista nende arusaamu selle teema olulisusest ja rakendamise võimalustest esimeses kooliastmes. Tulemused küsimustikust aitasid mul kujundada arusaama õpetajate valmisolekust ja motivatsioonist koduloo õpetamiseks ning võimaldasid mul kavandada edasisi samme ja toetusmeetmeid vastavalt saadud tagasisidele.

Töölehtede koostamine oli oluline selleks, et pakkuda õpetajatele struktureeritud ja mitmekesiseid õppematerjale koduloo õpetamiseks esimeses kooliastmes. Infot, pilte ja inspiratsiooni sain mitmetest allikatest, sealhulgas õppekavadest, õpikutest, veebilehtedest ja muudest pedagoogilistest ressurssidest. Töölehtede koostamine võimaldas mul koguda ja süstematiseerida infot ning luua praktilisi ja asjakohaseid õppematerjale, mis toetavad koduloo õpetamist esimeses kooliastmes ning vastavad õpetajate vajadustele ja õpitulemustele.

Nagu Eve Kikas rõhutab, on tunnetusprotsesside ja nende arenguliste iseärasuste rakendamine oluline õppimise protsessis (Kikas, 2010, lk 19). Tähelepanul on selles oluline roll, kuna see mõjutab otseselt õppimise efektiivsust. Seega on vajalik pidevalt hoida õpilaste tähelepanu, mis saavutatakse tegevuste vahetamise ja liikumispauseide

tegemisega. Taju areneb õppimise ja tegutsemise käigus, nagu Eve Kikas toob välja (Kikas, 2010, lk 25). See tähendab, et aktiivne osalemine õppimisprotsessis toetab õpilaste tajumisoskuste arengut.

Kui räägime mälust, siis on oluline mõista lühiajalise ja pikaajalise mälu erinevust. Õpilastele vajaliku info viimine lühiajalisest pikaajalisse mällu toimub kordamise ja meelde tuletamise abil, mis aitab luua neuronitevahelisi seoseid ajus. Selleks, et tagada õpitu kinnistumine kuni automaatse oskuse tasemeni, on vajalik seda praktiseerida igapäevaselt ning igas õppetunnis. (Kikas, 2010, lk 25)

Jah, õpetajate arvamuse ja huvide väljaselgitamine koduloost ning aineülese lõimingu osas on oluline selleks, et mõista nende valmisolekut ja huvi kasutada loodud õppematerjale oma ainetes. Küsimustiku abil saab selgitada välja õpetajate seisukohad koduloost kui õppeaine tähtsusest ning nende arusaamad aineülese lõimingu vajalikkusest ja tõhususest. Kui õpetajad väljendavad huvi ja positiivset suhtumist lõimitud õppematerjalide kasutamisse, võib see anda märku nende valmisolekust rakendada neid oma õppetöös. Samuti võib see näidata nende arusaama lõimitud õppevormide potentsiaalset õpilaste õppimise toetamisel. Seega võib õpetajate vastuste põhjal järeldada nende valmisolekut ja huvi kasutada lõimitud õppematerjale ning võimaldab edasi arendada ja kohandada neid vastavalt õpetajate vajadustele ja õpilastele pakutavale haridusalasele kogemusele.

Kuna suurem osa töölehtedest on mõeldud õuesõppeks, siis Maret Vihmani sõnul on õuesõpe õppemeetod, mis põhineb vaatlustel, isiklikul avastusel ja kogemusel ning mõtlemise arendamisel läbi võrdluse, analüüsi, sünteesi ja järelduste tegemise. Õuesõpet viiakse läbi looduskeskkonnas, kasutades selleks vaatlusi, temaatilisi mängu, õppekäike, matku ja katseid. See meetod võimaldab õpilastel kasutada kõiki oma meeli õppimiseks ja kogemiseks: nägemist, kuulmist, haistmist, kompimist jne. Parim viis elukeskkonna tundaõppimiseks ja läbielamiseks on viibida otse selles keskkonnas (Vihman, 2016, lk 7). Õuesõppe oluline eesmärk on kõikide kooliainete ühendamine ühtseks tervikuks, kus kodulugu võib olla keskseks vaatepunktiks. Õppimisprotsessis on oluline nii välise kui ka sisemise aktiivsuse toetamine. Välise aktiivsuse jaoks vajab inimene ruumi, mida tavaline kooliklass ei pruugi alati pakkuda (Vihman, 2016, lk 7).

Maret Vihmani väidete kokkuvõtteks võib öelda, et õuesõpe võimaldab õpilastel süveneda õppimisse läbi praktiliste kogemuste ja looduskeskkonna otseste vaatluste, toetades nende kriitilist mõtlemist ja loovust. See integreeritud lähenemine võimaldab õpilastel paremini mõista õpitavat ning kogeda seoseid erinevate õppeainete vahel, samal ajal julgustades neid olema aktiivsed ja osalema õppimisprotsessis täiel rinnal (Vihman, 2016, lk 7).

Tööleht nr 1

Tööleht nr 1 on struktureeritud viiest erinevast ülesandest, mis on mõeldud kolme kuni nelja tunni jooksul läbiviimiseks. Ülesanne 4 on eraldi ankeet, mille alusel õpilased loovad lõõtsraamatu. Töölehes on lõimitud loodusõpetus, kunstiõpetus ja eesti keel, pakkudes seeläbi mitmekesisist ja interdistsiplinaarset õppimisvõimalust.

Ülesannete mitmekesisus võimaldab õpilastel arendada erinevaid oskusi ja teadmisi erinevates valdkondades. Loodusõpetuse osa võib keskenduda näiteks looduslikele materjalidele ja nende kasutamisele kunstiprojektis, samal ajal kui kunstiõpetuse osa hõlmab loovat eneseväljendust ning käelist tegevust lõõtsraamatu valmistamisel. Eesti keele osa võib keskenduda jutustava teksti loomisele või teksti koostamisele lõõtsraamatu jaoks.

Selline interdistsiplinaarne lähenemine võimaldab õpilastel ühendada erinevaid ainevaldkondi ja näha nende omavahelisi seoseid ning toetab nende holistilist õppimist ja loovat mõtlemist. Lisaks pakub see õpetajatele võimalust integreerida erinevaid õppeaineid ühtsesse õppeprotsessi, muutes õppimise mitmekesisemaks ja põnevamaks.

Ülesanne 1 on TTS-võte (tean, tahan teada, sain teada), mis on aktiivne õppemeetod ja võimaldab õpilastel seada endale tunni eesmärgid ning hinnata oma teadmisi ja huvi teema vastu. See toetab eelnevate teadmiste aktiveerimise vajadust, mis on üheks õppijakeskse lähenemise komponendiks (Timoštšuk, 2020, lk 320). Loodusõpetuse tunni alustamisel kasutatakse TTS-võtet (joonis 8), kus õpetaja tutvustab õpilastele teemat ja seejärel palub neil kirjutada, mida nad juba teavad antud teema kohta ning mida nad soovivad veel teada saada. Viimane tulp jäetakse alguses tühjaks ja täidetakse hiljem, kui kõik viis ülesannet on täidetud.

Selline lähenemine võimaldab õpilastel aktiivselt osaleda oma õppeprotsessis ning arendada refleksiooni ja enesemääramist. Õpilased saavad selgitada välja oma olemasolevad teadmised antud teema kohta ning määrata kindlaks, milliseid teadmisi ja oskusi nad soovivad veel omandada. See annab neile suurema vastutuse oma õppimise ees ning aitab neil seada selgeid ja saavutatavaid eesmärgid.

Lisaks aitab TTS-võte õpetajal paremini mõista õpilaste teadmisi ja huvisid ning kohandada õppetööd vastavalt nende vajadustele. See võimaldab õpetajal pakkuda õpilastele asjakohast ja huvitavat õppematerjali ning luua toetav õpikeskkond, mis innustab õpilasi aktiivselt osalema õppimisprotsessis.

Ülesanne 1. Tunni eesmärgistamine

 <p>Milliseid puid tead?</p>	 <p>Mida tahad teada Illuka mõisapargi puude kohta?</p>	 <p>Mida sain teada?</p>

Joonis 8. Tööleht nr 1, ülesanne 1: tunni eesmärgistamine

Ülesanne 2 hõlmab õpilastele interaktiivset tegevust mõisa pargis, kus nad koos õpetajaga otsivad numbriga märgistatud puid. Eelnevalt on õpetaja pannud puude külge numbrid, mille juurde õpilased peavad leitud puude nimetused kirjutama (joonis 9) ning korjama iga puu juurest 1-2 puulete või okast oma kiletaskusse. Kui kõik puud on leitud ja nimetused pandud, naasevad nad klassiruumi, kus koos õpetajaga vaadatakse üle kõik leitud puud ning arutatakse nende liike ja vilju.

Selle ülesandega arendavad õpilased mitmeid oskusi ja omadusi:

1. Kirjutamisoskus: õpilased harjutavad puude nimede kirjutamist vastavalt numbriga märgistatud puudele.
2. Kuulamisoskus: õpilased kuulavad õpetaja juhiseid ja juhendamist puude leidmise ja nimetuste kirjutamise osas.
3. Iseseisva töö oskus: õpilased töötavad iseseisvalt, otsides ja kirjutades puude nimetusi vastavalt antud juhistele.
4. Ilu märkamine ja hindamine: õpilased saavad nautida looduses viibimist ja hinnata erinevate puude ilu ning mitmekesisust (PRÕK, 2023).
5. Loovuse hindamine: õpilased kasutavad oma loovust ja aktiivselt osalevad ülesande täitmisel (PRÕK, 2023).
6. Liikumisrõõm: õpilased saavad rõõmu liikumisest ja looduses viibimisest (PRÕK, 2023).
7. Loova eneseväljenduse arendamine: õpilased saavad väljendada oma mõtteid ja teadmisi puude liikide kohta ning uurida ja katsetada puude vilju (PRÕK, 2023).

Kokkuvõttes aitab see ülesanne õpilastel mitmekesiselt arendada erinevaid oskusi ja isiklikke omadusi, samal ajal nautides looduses viibimist ja koostööd õpetajaga.

Ülesanne 2. Lähme mõisa parki ja vaatame, millised puud seal kasvavad.

- Leia numbridega 1-8 numerdatud puud.
- Kirjuta puude nimetused, puuliik ja vili jäta kirjutamata.
- Korja iga puu juurest 1-2 okast või lehte.

	Puu nimetus	Puuliik	Vili
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			

Joonis 9. Tööleht nr 1, ülesanne 2

Ülesande 3 (joonis 10) eesmärk on laiendada esimese ülesande raames pakutud loodusvaatluse kogemust ning julgustada õpilasi tähele panema ja uurima ümbritsevat loodust ja selle elusolendeid. Selles ülesandes kutsutakse õpilasi üles mitte ainult otsima numbriga märgistatud puud, vaid ka tähele panema teisi looduslikke objekte või elusolendeid. Peamine eesmärk on arendada õpilaste keskkonnateadlikkust ja suunata neid käituma loodust säästvalt ning keskkonnasõbralikult.

Põhikooli riikliku õppekava järgi peaksid esimese kooliastme õpilased käituma loodust hoidvalt, mis tähendab, et nad peaksid olema teadlikud oma tegevusest loodusele ning võtma vastutuse keskkonna säilitamise eest (PRÕK, 2023). Varases eas keskkonnateadlikkuse õpetamine aitab kujundada tulevikus keskkonnateadlikku ühiskonda, kes suudab loodust hoida ja kaitsta.

Selle ülesande käigus õpilased arendavad järgmisi oskusi ja omadusi:

1. Märkamise ja tähelepanu: õpilased õpivad tähele panema ja märkama detaile ning eristama erinevaid looduslikke objekte ja elusolendeid.
2. Vaatlemisoskus: õpilased õpivad vaatlema ümbritsevat loodust erinevatest vaatenurkadest ning täheldama selle mitmekesisust.
3. Looduse hindamine: õpilased hindavad ja tunnustavad looduse ilu ja mitmekesisust ning õpivad seda väärtustama.
4. Loov mõtlemine: õpilased võivad välja pakkuda erinevaid ideid ja mõtteid selle kohta, mida nad märkavad ning kuidas see neid mõjutab.
5. Looduskeskkonna austamine: õpilased õpivad austama ja hoolitsema looduskeskkonna eest, mida nad vaatlevad ja kogevad.

Kokkuvõttes aitab see ülesanne õpilastel arendada loodusvaatluse oskusi ning tugevdada nende seost loodusega, julgustades samal ajal avastama ja imetlema ümbritseva looduse ilu ja mitmekesisust.

Ülesanne 3. Mida sa pargis veel nägid?

Joonis 10. Tööleht nr 1, ülesanne 3

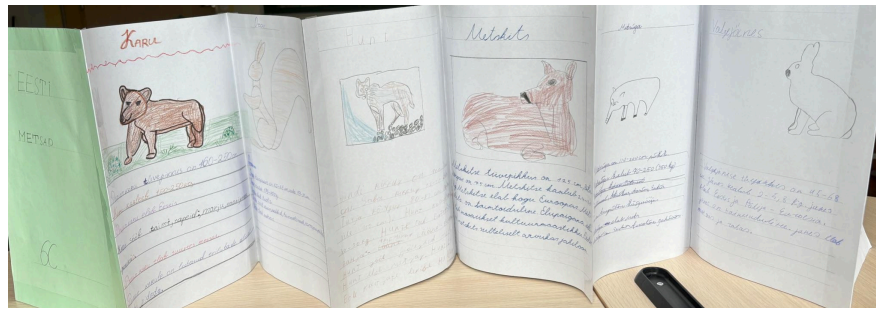
Ülesanne 4 on mõeldud kunstiõpetuse tunniks, kus õpilased kasutavad puuoksi ja lehti lõõtsraamatute valmistamiseks. Õpetaja juhendab õpilasi lõõtsraamatute tegemisel, näidates, kuidas neid valmistada, ning selgitades, kuidas teha puulehtede ja okaspuude okstega templeid guašši abil.

Esimese sammuna valmistab õpetaja ette näidiseks lõõtsraamatu (joonis 11), näidates, kuidas puu nimetusi kirjutatakse lehe keskele ja kuidas tehakse guaššiga templid puulehtedest. Eesti keele tunnis kasutavad õpilased seintel olevad infolehed, et otsida iga puu kohta infot. Kui ankeedid on kuivanud, kirjutavad õpilased neisse info ja liimivad või teibivad lehed kokku, et luua lõõtsraamat (joonis 11).

Selle ülesandega arendavad õpilased mitmeid oskusi ja omadusi:

1. Kirjutamisoskus: õpilased harjutavad puude nimede kirjutamist ja infot nende kohta ankeetidesse.
2. Lugemisoskus: õpilased loevad ja otsivad infot erinevate puude kohta.
3. Kuulamis- ja vaatamisoskus: õpilased kuulavad õpetaja juhiseid ning vaatavad demonstreeritud tegevusi.
4. Templite tegemine: õpilased õpivad tegema templeid guašši abil puulehtedest ja okaspuude okstest.
5. Tehnoloogiaoskus: õpilased kasutavad arvuteid otsimaks infot erinevate puude kohta, arendades seeläbi ka oma oskusi kasutada lihtsamaid arvutiprogramme.

Selle ülesandega toetatakse ka põhikooli riiklikku õppekava eesmärki, et esimese kooliastme lõpuks oskab õpilane kasutada lihtsamaid arvutiprogramme ning kodus ja koolis kasutatavaid tehnilisi seadmeid (PRÕK, 2023).

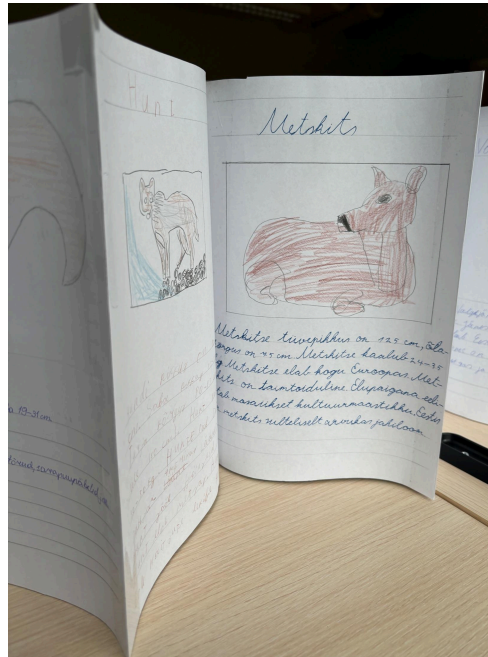
Liik: _____

Vii: _____

Paljunemine: _____

Kaatusala: _____

Rahvapärased nimetused: _____

Joonis 11. Tööleht nr 1, ülesanne 4: lõõtsaraamatu ankeet ja näidis

Ülesanne 5 eesti keele tunnis on õpilaste lõõtsraamatute esitamine ning nende jagamine, milline puu neile kõige rohkem meeldis ja miks. Selle ülesandega arendavad õpilased mitmeid olulisi oskusi, sealhulgas eneseväljendamist, kuulamisoskust, sotsiaalseid õpioskusi ja suhtlusoskusi. Töölehel number 1 ül 5 on ka lisa nimega “Kuula kaaslasi ja täida tabel” (joonis 12), mille eesmärk on õpilaste kuulamisoskuse arendamine. Selles ülesandes istuvad õpilased paigal ja kuulavad tähelepanelikult kaaslaste esitlusi. Esimeses tulbas kirjutavad nad kajastatavad teemad, teises tulbas õpilaste nimed, kes esinevad ning kolmandas tulbas märgivad olulised faktid, mida nad kuulevad. Selle ülesandega õpilased keskenduvad tähelepanelikult kuulamisele, jättes kõrvale muud tegevused, ning arendavad sel viisil kuulamisoskust, kirjutamisoskust ja olulise info selekteerimist.

Kui kõik rühmad on oma lõõtsraamatuid esitanud ja oma lemmikpuust rääkinud, palub õpetaja neil võtta välja tööleht nr 1 ül 1 ja täita viimane veerg - “sain teada”. Seejärel analüüsitakse, kas õpilaste poolt püstitatud eesmärgid said täidetud või mitte.

Selle ülesandega on võimalik hinnata õpilaste enesehindamisoskusi ning nende võimet seada ja saavutada eesmärgid. Samuti julgustab see õpilasi reflekteerima oma õppeprotsessi üle ning hindama oma õppimist. Lisaks võimaldab see õpetajal saada tagasisidet õpilaste õppeprotsessi kohta ning vajadusel kohendada edasist õpetamist vastavalt õpilaste vajadustele ja õpitulemustele.

Ülesanne 5.

- Pargipuude tutvustamine lõõtsraamatu tegemine.
- Kuulamise ajal täida alloleva tabeli.

Taime nimetus	Õpilase nimi	Faktid

Joonis 12. Tööleht nr 1, ülesanne 5

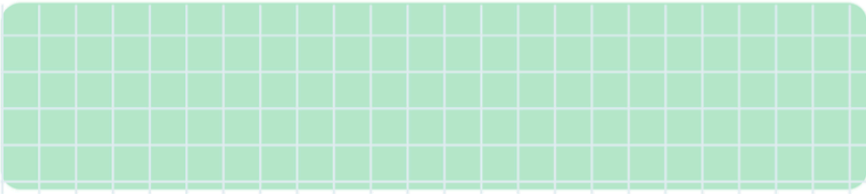
Tööleht nr 2

Tööleht nr 2 sisaldab kolme ülesannet, millest teine ülesanne jaguneb omakorda kuueks ülesandeks. See tööleht on lõimitud matemaatika, loodusõpetuse ja inimeseõpetusega. Kuna õpilased sõidavad umbes 5-6 km jalgratastega, siis eelnevalt peab õpetaja rääkima õpilastele liiklusest ja ohutust liiklemisest. Õpilased peavad tundma liikluses turvalisust tagavaid märke ja tähiseid, mis on esimese kooliastme lõpuks nõutav vastavalt põhikooli riiklikule õppekavale sotsiaalainetes. Lisaks peavad nad oskama liikuda turvaliselt looduses, õppima kaardi lugemist ja suuna määramist (põhi, lõuna, ida, lää) loodusõpetuse raames. Tekstülesannete lahendamise kaudu areneb õpilaste oskus teksti mõista, eristada olulist ebaolulisest ning leida vajalikku infot etteantud suuruse leidmiseks, toetades seeläbi nende matemaatilist ja suhtlusoskust (PRÕK, 2023).

Esimene ülesanne on tekstülesanne (joonis 13), mille väljamõtlemisel inspireeris mind enda kogemus pidevast sõitmisest kodu ja töö vahel. Kevade saabudes tuletasin meelde,

kuidas nooremana sageli sõitsin Kuremäelt Vasknarva suunas ning nägin seal korduvalt silti “Kalevipoja haud”. Kunagi rääkis Illuka kooli õpetaja Helve Hallik Jääaja Keskuse kaosest “Kalevipoja hauas”, mis pani mind mõtlema, kui paljud õpilased teavad, et tegelikult asub Kalevipoja haud suhteliselt lähedal koolile. Nii otsustasin, et selline tekstülesanne annaks õpilastele infot sellest, kui kaugel see koht asub ja kui kaua neil võiks kuluda aega, et sinna jalgrattaga sõita. Antud tekstülesandega arendavad õpilased lugemis-, arutamisoskust ning oskust eristada olulist ja ebaolulist infot.

Ülesanne 1.
Kujutle, et te lähete klassiga matkale Illuka mõisast ja teie eesmärk on jõuda Kalevipoja hauani, mis on 11 km kaugusel. Teie kiirus on 15 km/h. Arvuta, kui kiiresti te jõuate Kalevipoja hauani?

Vastus: _____

Joonis 13. Tööleht nr 2, ülesanne 1

Teine ülesanne on suunatud mõõtmisele erinevate mõõtmistehnikate abil. Õpilased mõõdavad Illuka kiriku kõrgust ja arvutavad selle übermõõdu. Kõrguse mõõtmiseks kasutavad õpilased kahte erinevat meetodit: karjapoisi ja koolipoisi meetodit. Need meetodid on valitud, kuna vanasti ei olnud olemas tänapäevaseid mõõteseadmeid, kuid kõrguste mõõtmist oli siiski vaja teha, seega olid välja töötatud need meetodid. Antud meetodid annavad võimaluse neid rakendada loodusõpetuse tunnis puude ja teiste objektide mõõtmisel. Ülesanne on jaotatud kuueks alapeatükiks. Esimene alapeatükk keskendub karjapoisi meetodile (joonis 14). Selle ülesande teostamisel arendavad õpilased lugemis-, kirjutamis- ja probleemilahendusoskust.

Ülesanne 2.
Teel Illuka mõisast Kalevipoja hauani jääb Illuka kirik. Sinu ülesanne on mõõta kiriku kõrgus ja arvutada selle übermõõt.

Mõõda kiriku kõrgust:

1. Karjapoisi meetodiga.

Seisa seljaga kiriku poole. Mine nii kaugemale, et kummardudes näed puu latva jalgede vahel. Mõõtes enda ja kiriku vahemaad, saad teada kiriku kõrgus. Mõõda sammudega 1m.

Vastus: _____

Joonis 14. Tööleht nr 2, ülesanne 2.1

Teise ülesande teine alapeatükk räägib koolipoisi meetodist (joonis 15). Seda ülesannet tehes õpilased arendavad lugemisoskust, kirjutamisoskust ja kastist väljas mõtlemist.

2. Koolipoisi meetodiga.

Mõõtmisjuhend: Mõõda kaasõpilase pikkus. Mõõtja tõstab puupulga/pliiatsi silmade kõrgusele ja taganeb, kuni see katab kaasõpilase pikkuse. Siis mõõdetakse, mitu korda pulga/pliiatsi pikkus mahub puu kõrgusesse ning korrutatakse see kaasõpilase pikkusega, et leida puu kõrgus.

Vastus:

Joonis 15. Tööleht nr 2, ülesanne 2.2

Antud ülesandes võrreldakse karjapoisi ja koolipoisi meetodi tulemusi kolmandast kuni viienda alapeatükini, (joonis 16). Analüüsitakse erinevusi, mis tekkisid nende kahe meetodi rakendamisel, ning püütakse mõista nende erinevuste põhjuseid.

Karjapoisi ja koolipoisi meetodid on kaks erinevat lähenemist mõõtmiste tegemisele, mille tulemused on sageli erinevad. Üheks peamiseks erinevuseks nende meetodite kasutamisel võib olla rakendatavate tehnikate erinevus. Näiteks võib karjapoisi meetod hõlmata looduslähedasi, praktilisi või kogemuslikke meetodeid, samas kui koolipoisi meetod võib põhineda rohkem standardiseeritud protokollidel ja teaduslike meetodite rakendamisel.

Teine oluline erinevus võib tuleneda mõõtmiste tegemise kontekstist ja tingimustest. Karjapoisi meetod võib olla rohkem seotud igapäevaelu olukordadega, kus mõõtmised tehakse spontaanselt ja looduslikes tingimustes, samal ajal kui koolipoisi meetod võib eelistada kontrollitud keskkonda ja täpseid mõõtmisi laboratoorses tingimustes.

Lisaks võivad erinevused tuleneda ka mõõtmiste tegemise koolituse tasemest ja kogemustest. Karjapoisi meetodi kasutajad võivad olla harjunud mõõtma looduskeskkonnas ja omama intuiitvset arusaama mõõtmiste tegemisest, samal ajal kui koolipoisi meetodi kasutajad võivad omada sügavamad teaduslikku arusaama mõõtmiste tegemise protsessist ja võivad olla saanud spetsiifilist koolitust selles valdkonnas.

Viimane küsimus, mis uurib õpilase teadmisi vanadest mõõtmis meetoditest, võib olla oluline selleks, et mõista õpilase tausta ja kogemusi ning nende võimet seostada omandatud teadmisi oma isikliku kogemusega. Õpilased võivad olla teadlikud vanadest mõõtmis meetoditest, kuna neile võib olla räägitud nende vanemate või vanavanemate poolt või on nad ise kokku puutunud traditsiooniliste mõõtmismeetoditega igapäevaelus.

Selliste ülesannete eesmärk on õpetada õpilastele võrdlevat analüüsi, sarnasuste ja erinevuste märkamist ning oskust tõlgendada andmeid ja tulemusi erinevate meetodite ja

kontekstide põhjal. Lisaks arendavad nad oskusi lihtsate diagrammide, tabelite ja plaanide lugemisel ja mõistmisel (PRÕK, 2023).

3. Võrdle kahe meetodi tulemusi.

4. Miks tekkisid mõõtmisel erinevused?

5. Kas tead veel mõnda kõrguse mõõtmise meetodit?

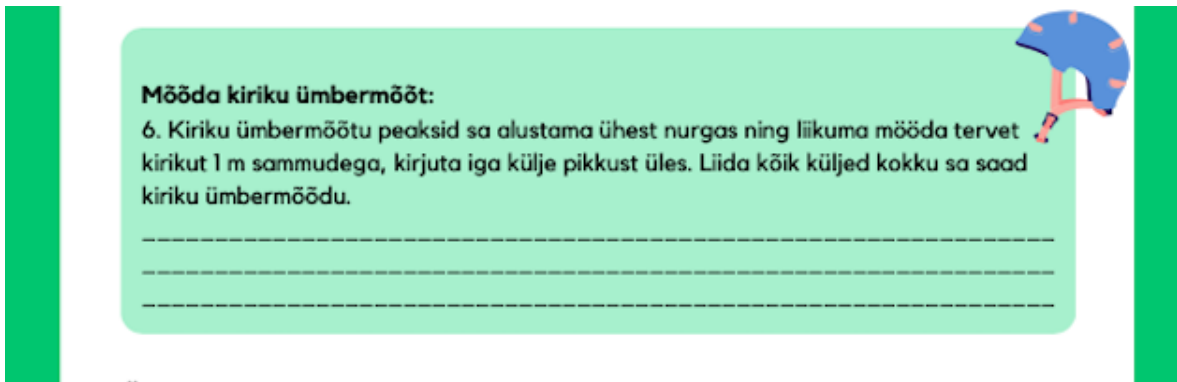
Joonis 16. Tööleht nr 2, ülesanne 2.3 - 2.5

Teise ülesande kuuendas alapeatükis (joonis 17) soovitatakse õpilastel läbi viia praktiline tegevus, kus nad mõõdavad kiriku ümbermõõtu meetodi abil, kus iga samm vastab ühele meetrile. Iga külje pikkus mõõdetakse õpilaste endi sammudega ning seejärel liidetakse kõik küljed kokku, et saada kiriku ümbermõõt. Sellise tegevuse kaudu meenutatakse õpilastele ümbermõõdu mõistet ja arvutamise meetodeid ning uuritakse, milline valem sobib antud olukorraga paremini - kas ruudu või ristküliku ümbermõõdu valem või tuleks mõõtmist läbi viia mõnel teisel viisil.

Selle tegevuse eesmärk on arendada õpilaste väärtuspädevust matemaatika õppimisel. Matemaatika, kui erinevaid kultuure ühendav teadus, võimaldab õpilastel tutvuda erinevate maade ja ajastute matemaatikute töödega ning tajuda loogiliste mõttekäikude elegantsi ja geomeetriliste kujundite ilu ning nende seost arhitektuuri ja loodusega, näiteks sümmeetria ja kuldlõige.

Matemaatika õppimine nõuab järjepidevust ning arendab isiksuseomadusi, nagu püsivus, sihikindlus ja täpsus. Lisaks kasvatatakse läbi matemaatikaõppe sallivust erinevate matemaatiliste võimetega õpilaste suhtes (PRÕK, 2023).

See praktiline tegevus pakub õpilastele mitmekülgset õppimisvõimalust, kus teoreetilised teadmised saavad praktilise rakenduse ning matemaatika omandamine toimub mitte ainult klassiruumis, vaid ka reaalses elus.

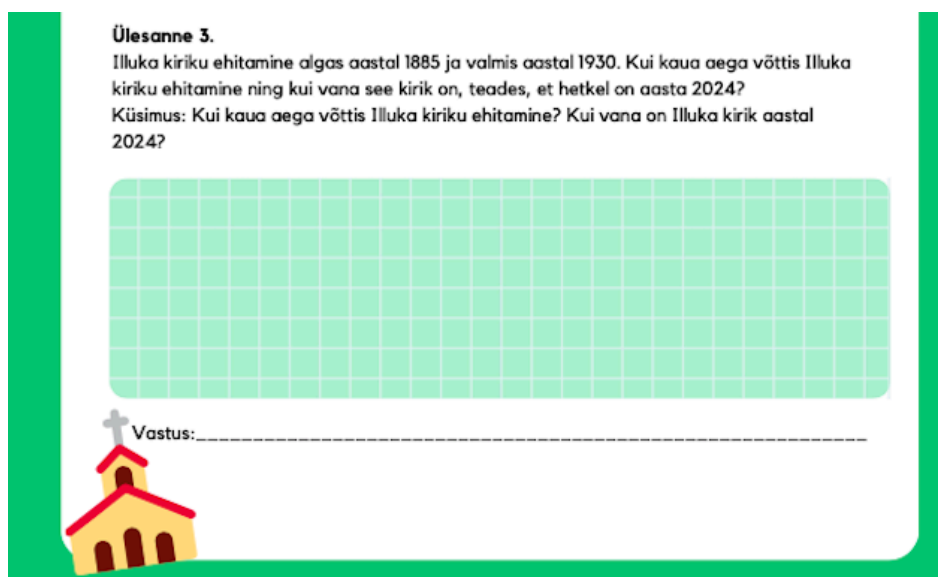

Mõõda kiriku übermõõt:
 6. Kiriku übermõõtu peaksid sa alustama ühest nurgas ning liikuma mööda tervet kirikut 1 m sammudega, kirjuta iga külje pikkust üles. Liida kõik küljed kokku sa saad kiriku übermõõdu.

Joonis 17. Tööleht nr 2, ülesanne 2.6

Viimane ülesanne töölehel, mida illustreerib (joonis 18), sisaldab tekstülesannet, mis käsitleb ajaloolisi fakte seoses antud kiriku ehitamisega. Kuigi üldteave viitab sellele, et kiriku ehitamine algas 19. sajandil ja lõppes 20. sajandil, annab ülesanne täpsemad aastaarvud ning lisab ka hetke aasta, et tekitada õpilastes segadust.

Ülesanne on struktureeritud loogiliselt, pannes õpilased arvutama ehitusperioodi kestust ja kiriku vanust. Pärast ülesande lahendamist saab õpetaja arutada õpilastega, miks kiriku ehitamine võttis nii kaua aega ja millised tegurid võisid selle ehitamist takistada.

Ülesanne 3.
 Illuka kiriku ehitamine algas aastal 1885 ja valmis aastal 1930. Kui kaua aega võttis Illuka kiriku ehitamine ning kui vana see kirik on, teades, et hetkel on aasta 2024?
 Küsimus: Kui kaua aega võttis Illuka kiriku ehitamine? Kui vana on Illuka kirik aastal 2024?

Vastus: -----

Joonis 18. Tööleht nr 2, ülesanne 3

Selle ülesande lahendamine arendab õpilaste kirjutamis-, funktsionaalse lugemise- ja loogilise mõtlemise oskusi. Lisaks toetab see sotsiaalset pädevust, kuna õpilased õpivad võtma vastutust ühiskonna ja kaaskodanike ees, lahendades selliseid tekstülesandeid, mis nõuavad süvenemist ajaloolistesse kontekstidesse ja mõistmist, kuidas minevik sündmused mõjutavad tänapäeva (PRÕK, 2023).

Tööleht nr 3

Tööleht nr 3 on osa integreeritud õppekavast, mis hõlmab eelnevalt läbiviidud eeltööd ning praktilisi tegevusi loodusõpetuse ja matemaatika valdkonnas. Eelnevad kaks tundi on pühendatud õpilastele mõistete plaani ja mõõtkava õpetamisele ning praktilistele harjutustele, sealhulgas Illuka mõisa plaani joonistamine ja suundade määramine kompassi abil loodusõpetuse tunnis ning mõõtmete kandmine enda joonistatud kaardile matemaatika tunnis.

Kui eeltöö on tehtud, siis töölehel nr 3 toimub õpetaja korraldatud aardejaht, kus õpilased rakendavad oma õpitud teadmisi ja oskusi reaalajas väljakutsete lahendamisel õuesõppe keskkonnas. Õpetaja kasutab õpilaste enda koostatud mõisaplaani ja paigutab aardejahi küsimused erinevatesse kohtadesse, märkides nende asukohad kaardile. Enne aardejahile asumist loevad õpilased läbi lühikese teksti “Toa valgustus”, et valmistuda ülesannete lahendamiseks.

Kõik tunnid toimuvad välitingimustes, võimaldades õpilastel õppida looduskeskkonnas ja kasutada ära praktilise õppe eeliseid. Õpetaja jälgib õpilaste tegevust ja pakub vajadusel abi ning vastab küsimustele.

Selline õppekava struktuur pakub õpilastele mitmekülgset õpikogemust, mis toetab nende arengut nii loodusõpetuses kui ka matemaatikas ning soodustab praktiliste oskuste omandamist ja aktiivset õppimist õuesõppe keskkonnas.

Tööleht nr 4

Tööleht nr 4 koosneb kahest lehest: “Illuka krüptogramm” (joonis 19), mis on mõeldud õpilastele ning luuletus “Kannu vaimu, tõsta rammu!”, mis on suunatud õpetajatele. Töölehe loomisel on inspiratsiooni saadud Facebooki grupist “Õpetajalt õpetajale õppematerjalid”.

“Illuka krüptogramm” on mõeldud õpilastele ja sisaldab pilte, mis on seotud Illuka vallaga, samuti kaks tuntud lauset: “Illuka ilus iga ilmaga” ja “Kanna vaimu, tõsta rammu!”, mis on pärit kunagiselt direktorilt Villio Reinsalult ja õpetajalt Helve Hallikult. Esimene lause rõhutab Illuka mõisa ilu iga ilmaga ning teine edendab kooli moto ideed. Krüptogrammi piltide valikul on lähtutud Illuka kooli, valla ja küla iseloomustavatest tunnustest, millest osa on pärit avalikest allikatest ja osa raamatust “Illuka mõis – ammendamatu inspiratsiooniallikas”. Mõned pildid on loodud kohapeal.

Luuletus "Illuka kooli kiituseks" on mõeldud õpetajatele ning sisaldab kiitvat sõnumit Illuka kooli kohta. See võib olla motivatsiooniks ja inspiratsiooniks õpetajatele ning toetada nende tööd.

Töölehega nr 4 koosnevad materjalid aitavad õpilastel arendada mitmeid oskusi, sealhulgas loogilist mõtlemist, tähelepanu, kuulamist, tunnete väljendamist ning õpiharjumuste ja õpioskuste kujundamist. Samuti edendavad need püsivust, iseseisvust ja eesmärgistatud töö oskusi ning aitavad õpilastel teha teadlikke valikuid (PRÕK, 2023).

Tööleht nr 4 Luuletus

Kanna vaimu, tõsta rammu!
Karmen Kull

Kaunis ja õitsev kevad
Aabitasa lõpus alati
Naljad ja
Naerud — need parimad aarded
Aastaga meeltesse valati

Väga kuis tahakski
Aega pöörata
Ise teistviisi tagasi—
Miskit ei ole ent siinkohal parata
Uus tuleb ikka ja alati

Teekond vaid edasi
Õisi ja õnne
Saab südames kanda
Tarvis neid minna võib
Argisel päeval

Ruumi on kasvada
Armastust otsida
Midagi anda ja jagada
Millaigi peagi kõik vaderid, haldjad
Unistust täitumas näevad

Joonis 19. Tööleht nr 4 Illuka krüptogramm ja luuletus

Tööleht nr 5

Tööleht nr 5 on suunatud õpetajatele ning sisaldab juhiseid lapbookide (joonis 20) tegemiseks õpilastega. Lapbook on loominguline ja interaktiivne viis õppematerjalide kogumiseks ja esitlemiseks ning antud näidis on loodud Eesti Vabariigi sünnipäeva teemal.

Õpetaja jagab õpilased rühmadesse ning võib valida, kas teha teemade jaotus loosimise teel või määrata igale rühmale konkreetse teema. Ta näitab õpilastele näidist ja selgitab, kuidas lapbooki valmistada. Lisaks kogub õpetaja kõik vajalikud materjalid, mida õpilased saavad kasutada, ning jagab aplikatsioone ja šabloone, mida lapsed saavad välja lõigata ja kasutada oma lapbookide loomisel.

Õpilased töötavad iseseisvalt, kuid proovivad rühmas jagada erinevaid rolle, näiteks kes joonistab, kes kirjutab, kes otsib infot jne. Selle ülesandega arendavad õpilased mitmeid oskusi, sealhulgas kirjutamist, lugemist, koostööd, info otsimist ning ka hoolitsevad puhtuse eest. Samuti õpivad nad tundma ja austama oma kodukohta läbi teemade uurimise ja esitlemise. Rühmatööde tegemisel peab õpetaja arvestama gruppide arenguetappidega: kujunemis-, konflikti-, ühtekuuluvus- ja koostööfaasiga, sest nende etappide arvestamine aitab õpetajal paremini juhtida rühmatööd, ennetada probleeme ja toetada õpilaste arengut meeskonnatöö oskustes (Valgmaa & Nõmm, 2021).

Töölehel nr 5 on ka lisa nimega “Kuula kaaslasi ja täida tabel”, mille eesmärk on õpilaste kuulamisoskuse arendamine. Selles ülesandes istuvad õpilased paigal ja kuulavad tähelepanelikult kaaslaste esitlusi. Esimeses tulbas kirjutavad nad kajastatavad teemad, teises tulbas õpilaste nimed, kes esinevad, ning kolmandas tulbas märgivad olulised faktid, mida nad kuulevad. Selle ülesandega õpilased keskenduvad tähelepanelikult kuulamisele, jättes kõrvale muud tegevused, ning arendavad sel viisil kuulamisoskust, kirjutamisoskust ja olulise info selekteerimist.

Joonis 20. Lapbook`i näidis

5. TUNNIKAVADE JA TÖÖLEHTEDE TAGASISIDE

Tunnikavadele ja töölehtedele sain tagasiside Illuka Kooli koduloo õpetajalt Anastassia Zapletnjukilt (lisa 7). Töölehetede ja tunnikava tagasisidedestamises olid mõningad muudatused, mida õpetaja sai teha juba enda soovi korral. Kuna katsetamise ajal oli ilus ilm, siis kõik tunnid, mida võis läbi viia õues, tegi tema oma õpilastega ära. Tagasisides oli näha ka seda, et õpetaja oli mõningaid asju vahetanud. Tunnikavas nr 8 oli õpetaja teinud teksti veelgi kergemaks ning pakub välja teist varianti, mida ta kasutab 5. klassi koduloo õpetamisel. Tsiteerides Anastassia Zapletnjuki lauset “Üldiselt mulle väga meeldisid Anastassia Raja koostatud õppematerjalid. Nagu kogunud kodulooõpetaja, võin kinnitada, et töö autor on teinud väga põhjalikku tööd. Võtsin enda jaoks väga palju meetoodilisi lahendusi, mida on kindel plaan kasutada enda tundides”. Samuti mainiti seda, et antud töölehtedes ja tunnikavades pole puudutatud kõik kodulooga seotud teemad.

Tartu Aleksander Puškini kooli eesti keele metoodiku sõnul (lisa 6) keskendub antud magistr töö Illuka koduloo õpetamisele läbi kümne tunnikava, mis on olulised kohaliku kooli õpilastele ja kogukonnale. Töö sisaldab 45-minutilisi ja paaristunde, pakkudes materjali vähemalt 12 koduloo tunni jaoks. Tunniteemad hõlmavad puid ja nende liike, mõõtmist, mõisaplaani ja mõõtkava, teadmiste kinnistamist, Illuka Kooli motot ning küla ajalugu.

Tatjana Kodase vaatenurgast antud tunnikavad lõimivad aineid, nagu eesti keel, matemaatika, loodusõpetus ja kunst, kaasates ka kehalise kasvatuse, tööõpetuse ja inimeseõpetuse. Need toetavad õppekava läbivaid teemasid, nagu kultuuriline identiteet ja keskkonnateadlikkus, ning soodustavad õpilaste liikumist ja koostööd.

Metoodiku sõnul on antud töölehed ja lisamaterjalid mitmekesised ja värvilised, lihtsustades õpetajate tööd. Tunnikavasid saab aastast aastasse kasutada ja kohandada vastavalt klassi vajadustele, pakkudes rikkalikku õppematerjali, mis on väärtuslik kingitus Illuka koolile ja kogukonnale.

JÄRELDUSED

Läbiviidud uuringud näitavad, et koostatud tunnikavad ja töölehed on äratanud õpetajate huvi. Küsimustiku tulemuste ja tundide läbiviivate õpetajate tagasiside põhjal võib järeldada, et lõimitud tunnikavad ja töölehed on leidnud positiivset vastuvõttu. Kuigi tagasiside põhjal tehti töölehtedes ja tunnikavades mõningaid muudatusi, jäeti õpetajatele võimalus kohandada neid oma soovide ja vajaduste järgi. Nagu Edgar Krull on märkinud, ei ole võimalik kõike, mis tunnis toimub, ette ennustada, mistõttu tehakse lõplikud otsused metoodiliste käsitluste kohta sageli tunni ajal (Krull, 2018, lk 328).

Näiteks tunnikavas nr 5 planeeritud jalgrattasõit Illuka mõisast Illuka kirikuni osutus 3. klassi õpilastele liiga pikaks ilma pausideta. Seega soovitati selliste tundide läbiviimisel arvestada mitte 2x45 minutit, vaid 3 või lausa 4x45 minutit. Läbiviidud tundides integreeriti eesti keel, matemaatika, loodusõpetus, kunstõpetus ja kehaline kasvatus. Koostatud tunnikavad ja töölehed vastasid 3. klassi riiklikule õppekavale. Ülesannete koostamisel lähtuti Tarmo Saluvee ja Eve Kikase põhimõtetest, et tööjuhend peab olema selge ja arusaadav, vältides vajadust täpsustavate küsimuste järele (Saluvee & Talvik, 2003; Kikas 2010).

Tunnikavade ja töölehtede koostamisel pöörati erilist tähelepanu nende vastavusele riiklikule õppekavale ning õpilaste huvi hoidmisele. Tagasisides märkis Anastassia Zapletnjuk, et suurem osa tundidest viidi läbi õues, rakendades õuesõpet, mida Maret Vihman ja Tartu Ülikooli liikumislabor (Vihman 2016; Tartu Ülikooli liikumislabor 2022) on esile tõstnud kui meetodit, mis stimuleerib õpilaste tähelepanu ja mälu.

Uuringu tulemuste põhjal võib järeldada, et Illuka Kooli õpetajad on valmis ja huvitatud lõimitud koduloo õppe rakendamisest esimeses kooliastmes. Teisele uurimusküsimusele, milliseid kodulooga seotud teemasid on võimalik lõimida eesti keele, matemaatika, loodusõpetuse ja kunstõpetusega, saadi kinnitust, et koduloo teemad on edukalt lõimitavad erinevate ainetundidega. Kolmandale ja neljandale uurimusküsimusele vastates selgus, et antud töölehed ja tunnikavad aitavad arendada õpilaste silmaringi ning suulist ja kirjalikku väljendusoskust. Oluline on, et töölehed ja tunnikavad olid huvitavad nii õpetajatele kui ka õpilastele, pakkudes meetodeid, mida ei kasutata igapäevaselt.

KOKKUVÕTE

Magistritöö kokkuvõtteks võib öelda, et uueneva õpikeskkonna kontseptsioon hariduses on saanud üha suuremat tähelepanu, püüdes pakkuda õpilastele mitmekesist ja kaasavat õppekogemust. Selle lähenemise aluseks on arusaam, et õppimine ei piirdu ainult klassiruumis toimuvaga, vaid võib toimuda igas keskkonnas ning hõlmata erinevaid õpistrateegiaid ja -võimalusi. Uuenev õpikeskkond rõhutab õpilaste aktiivset rolli õppimisprotsessis, julgustades neid avastama, uurima ja looma teadmisi autentsetes kontekstides.

Erinevad uuringud on näidanud (Kikas, 2010; Vihman, 2016; Saluvee & Talvik, 2003), et liikumine, väljas õppimine ning aktiivõppe meetodid võivad parandada õpilaste õpitulemusi ja vähendada õpiärevust. Eriti oluline on see noorte vanuserühma, näiteks 9-10-aastaste laste puhul, kes vajavad rohkem liikumisvõimalusi ning keskendumist toetavaid tegevusi.

Käesolev magistritöö keskendub kodulooõppe lõimimisele teiste ainetega Illuka Kooli esimese astme lõpuklassides. Kodulugu on oluline mitmel tasandil - see mitte ainult ei aita õpilastel mõista kohalikku ajalugu ja kultuuri, vaid toetab ka nende identiteedi kujunemist ja kogukonnaga sidumist. Magistritöö eesmärk oli hinnata õpetajate valmisolekut koduloo lõimitud õpetamiseks ning uurida töölehtede ja tunnikavade tõhusust õpilaste silmaringi laiendamisel ja väljendusoskuse arendamisel.

Töö lähenemine on mitmekülgne ja põhjalik. See hõlmab uurimismetoodika valikut, materjalide koostamist ja katsetamist ning tagasiside kogumist. Autor on püüdnud luua materjale, mis mitte ainult ei paku õpilastele teadmisi, vaid ka toetavad nende oskuste ja pädevuste arengut erinevates valdkondades.

Koduloo õpetamine Eesti koolides on läbi aegade olnud oluline, kuid selle õpetamisviisi ja sisu on aja jooksul muutunud. Algusaegadel oli kodulugu tihedalt seotud lapse igapäevaste kogemustega ning toetas tema kodu- ja kogukonnasidet. Aja jooksul on õppekavad ja õppematerjalid muutunud ning kodulugu on muutunud valikaineaks või osaks teistest õppeainetest.

Magistritöö pakub ülevaadet koduloo õpetamise praktilistest aspektidest, keskendudes Illuka kooli näitele. Autor on koostanud mitmekesiseid ja interdistsiplinaarseid õppematerjale, mis mitte ainult ei edasta fakte, vaid ka toetavad õpilaste analüütilist mõtlemist ja loovust. Lisaks on koostatud õppematerjalid agiilsed, võimaldades õpetajatel neid kohandada vastavalt õpilaste vajadustele.

KASUTATUD KIRJANDUS

Annus, T., Barkalaja, A., Eisenschmidt, E., Erss, M., Heidmets, M., Kiilo, T., Kikas, E., Kull, M., Käosaar, I., Leijen, Ä., Liblik, P., Miki- ver, K., Ots, A., Pedaste, M., Peitel, T., Rebane, E., Slabina, P., Tamm, A., Timoštšuk, I., Saks, K., Saluveer, V., Poom-Valickis, K., Valk, A., Vinter, K., Vinter K. (2017). *Õpikäsitusest ja selle muutumisest elukestva. Õppe strateegia 2020 I. eesmärgi selgituseks.* Paide, Tallinn, Tartu. https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-10/har_min_broshyyr_12lk_est_veebi.pdf (viimati vaadatud 10.05.2024).

Cohen, L., Manion, L. ja Morrison, K. (2000). *Research methods in education* (6th ed). London: Routledge Publishers.

Eisen, F. (1989). *Valik Johannes Käisi töid: kodulugu, üldõpetus, loodusõpetus.* Tallinn: Valgus.

Einsen, M. J. (1958). *Esivanemate varandus.* Tartu lk 42-44.

EKUS. Eesti kodu-uurimise selts. *Kodu uurimine.* <https://www.ekus.ee/kodu-uurimine/> (viimati vaadatud 17.01.24).

EPKRÕ. (1996). *Eesti põhi- ja keskhariiduse riiklik õppekava.* <https://www.riigiteataja.ee/akt/29725> (viimati vaadatud 17.01.24).

Gagne, R. & Driscoll, M. (1992). *Õppimise olemus ja õpetamine.* Tartu: Tartu Ülikool.

Illuka mõisa koduleht. Kättesaadav veebis: <https://illukamois.ee/> (viimati vaadatud 28.12.23).

Jaani, J. & Aru, L. (2010). *Lõiming Lõimingu võimalusi põhikooli õppekavas.* Tartu.

Kampmann, M. (1932). *Kodulugu kooliainena.* Postimees nr 37, 13. veebruar 1932. Tartu. <https://dea.digar.ee/?a=d&d=postimeesew19320213.2.25&e=-----et-25--1--txt-txIN%7ctxTI%7ctxAU%7ctxTA-----> (viimati vaadatud 18.01.24).

Kikas, E. (2005). *Õpilase mõtlemise areng ja selle soodustamine kooli. Üldoskused - õpilase areng ja selle soodustamine koolis.* Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

- Kikas, E. (2010) *Õppimine ja õpetamine esimeses ja teises kooliastmes*. Tartu.
- Krull, E. (2018). *Pedagoogilise psühholoogia käsiraamat*. Tartu.
- Käis, J. (2018). *Õpetuse alused ja teed. Üldine didaktika*. Tartu.
- Laube, R. (2015). *Loomulik õppimine toetudes uudishimule ja huvile*. Keila.
- Leppik, P. (2000). *Lapse arendamine ja õpetamise probleeme koolis*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Lerkkanen, M.-K. (2007). *Lugema õppimine ja õpetamine alus- ja algõpetus*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Lindal, K. (2021). *Liikumistegevuste mõju õpiärevusele 3. klassi matemaatika tundides*. Magistritöö. Tartu Ülikool.
<https://dspace.ut.ee/items/d1998abd-c067-4d88-9b72-8359c5bff1f4> (viimati vaadatud 19.05.2024).
- Lindgren, H. & Suter, W. (1994). *Pedagoogiline psühholoogia koolipraktikas*. Tartu: Tartu Ülikool.
- Lister., T. (2021). *Lihne ja praktiline koolipsühholoogia*. Tartu: Atlex.
- Läänemets, U. (2021). *Ratio Studiorum. Õppekavadest ehk kuidas korraldada kooliharidust*. Tallinn.
- OECD. (2007). *PISA 2006. Science competencies for tomorrow's world*. Volume I: Analysis. Pariis: OECD Publishing.
- Pedastsaar, T. & Vassiltšenko L., (1997). *Kodulugu vene õppekeelega koolidele II.osa* Tallinn koolibri.
- Pedastsaar, T. & Vassiltšenko L., (1998). *Kodulugu vene õppekeelega koolidele I.osa* Tallinn koolibri.
- PGRÕ. (2002). *Põhikooli ja gümnaasiumi riiklik õppekava*. <https://www.riigiteataja.ee/akt/174787> (viimati vaadatud 10.01.24).
- Polya, G. (2001). *Kuidas seda lahendada*. Tallinn: Valgus.

PRÕK. (2023). *Põhikooli riiklik õppekava*. <https://www.riigiteataja.ee/akt/129082014020?leiaKehtiv> (viimati vaadatud 10.01.24).

Roberts, D. A. & Bybee, R.W. (2014). Scientific literacy, science literacy, and science education. Lederman, N ja Abell, S. (Ed.). *Handbook of research on science education*, 3. New York: Routledge.

Roberts, D. A. (2007). Scientific literacy/science literacy. S. K Abell & N. G. Lederman (Ed.). *Handbook of Research on Science Education*. (729–780). Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.

Saluvee, T. & Talvik, M. (2003). *Ajakohastatud õppemeetodid*. Tallinn.

Skogen, K. & Holmberg, J. (2004). *Kohandatud õpe ja kaasav kool*. Tallinn.

Taba, H. (1962). *Curriculum Development Theory and Practice*. New York: Harcourt, Brace and World.

Tartu Ülikooli liikumislabor. (2022). *Liikumine, õppimine ja heaolu*. Tartu.

Tens, D. (2022). *Aktiivõppe meetodite kasutamine i kooliastme loodusõpetuse tundides ning nende kasutamist soodustavad ja takistavad tegurid klassiõpetajate hinnangul*, Magistritöö. Tartu Ülikool.

<https://dspace.ut.ee/items/ec481c26-22b3-4520-887e-c40a68d05f21> (viimati vaadatud 19.05.2024).

Timoštšuk, I. (2020). *Õppijakeskne lähenemine õpetamisele*. *Haridusmõte*. Tallinn: TLÜ Kirjastus.

Tulving, E. (2002). *Mälu*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Undusk, A. (2018). *Õuesõppe rakendamise võimalused loodusõpetuses füüsika teemade käsitlemisel 3.klassis*. Magistritöö. Tartu Ülikool.

<https://dspace.ut.ee/items/b584979a-f34c-4478-87e7-a7ddafb157f7> (viimati vaadatud 10.05.2024).

Urmet, J. & Vanamölder, R. (2011). *Kirjanduse õpik 5. klassile*. 2. osa. Tallinn: Avita.

Valgma, A., Rute, M., Rummo, T. (1994). *Koduloo töövihik 1. klassile* Tallinn Avita.

Valgma, A., Rute, M., Rummo, T. (1995). *Kodulooline lugemik koolile ja kodule II* Tallinn Avita.

Valgma, A., Rute, M., Rummo, T. (1994a). *Kodulooline lugemik koolile ja kodule I* Tallinn Avita.

Valgma, A., Rute, M., Rummo, T. (1994b). *Kodulooline lugemik koolile ja kodule I 2.osa* Tallinn Avita.

Valgma, A., Rute, M., Rummo, T. (1996). *Kodulooline lugemik koolile ja kodule III* Tallinn Avita.

Valgmaa, R. & Nõmm, E. (2021). *Õpetamisest õpetaja pilguga. Grupiprotsesside juhtimisest isiku- ja arvutikesksel ajastul*. Tartu: Atlex.

Veski, M. (2017). *Karilatsi algkool 1920–1939*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool lk 19. <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/9a729cae-eec5-480f-9e0f-c1cd49080223/content> (viimati vaadatud 18.01.24).

Vihman, M. (2016). *Maastikumäng kui õppevorm. Aktiiv- ja õuesõpe*. Tartu.

Voolaid, H. & Pajus, K. (2013). *Õppetunni läbiviimise metoodika ja õppetunni analüüs*. Tartu. <https://www.digar.ee/arhiiv/et/download/119724> (viimati vaadatud 20.03.24).

Vorderman, C. (2020). *Õpime üheskoos õppima. Visuaalne teejuht õppimisoskuste juurde*. Tartu: Koolibri.

Võru Teataja. 19. august 1920, nr 61, lk 2.

LISAD

Lisa 1. Küsimustik õpetajatele

Tere!

Olen Anastassia Raja ja õpin Tartu Ülikooli Narva kolledžis klassiõpetajaks mitmekeelses koolis. Kirjutan oma magistritööd teemal “Illuka küla koduloo töölehed 3. klassile”. Magistritöö eesmärgiks on koostada Illuka küla kodulooga seotud mitmekülgeid töölehti, mis hõlmavad endasse erinevaid ainetunde ja uurida õpilaste seast nende omandatud pädevusi peale töölehtede tegemist. Soovin välja selgitada, milline on Illuka kooli õpetajate huvitatus nende töölehtede vastu. Teie vastuseid säilitatakse Google Drives ning tulemused esitatakse magistritöös üldistatud kujul ja anonüümselt.

Ette tänades!

1. Kui oluliseks te peate koduloo õppimist ja õpetamist I kooliastmes?
1 - pole oluline; 2 - pigem vähem oluline; 3- nii ja naa; 4 - pigem oluline; 5 - väga oluline
2. Kui oluliseks te peate koduloo lõimimist matemaatikaga?
1 - pole oluline; 2 - pigem vähem oluline; 3- nii ja naa; 4 - pigem oluline; 5 - väga oluline
3. Kui oluliseks te peate koduloo lõimimist eesti keelega?
1 - pole oluline; 2 - pigem vähem oluline; 3- nii ja naa; 4 - pigem oluline; 5 - väga oluline
4. Kui oluliseks te peate koduloo lõimimist loodusõpetusega?
1 - pole oluline; 2 - pigem vähem oluline; 3- nii ja naa; 4 - pigem oluline; 5 - väga oluline
5. Kui oluliseks te peate koduloo lõimimist muusika- ja kunstiõpetus?
1 - pole oluline; 2 - pigem vähem oluline; 3- nii ja naa; 4 - pigem oluline; 5 - väga oluline
6. Kui palju te tunnete ise õpetajana Illuka kooli/ küla kodulugu?
1 - ei tea midagi; 2 - tean vähe; 3 - nii ja naa; 4 - tean hästi; 5 - tean väga hästi
7. Mida soovite veel koduloo õpetamise kohta lisada? Vaba vastus.

Lisa 2. Tundide ja töölehtede tagasiside küsimused

1. Mis õnnestus?
2. Mis ebaõnnestus?
3. Mida võiks teha teisiti?
4. Milline oli õpilaste tagasiside?
5. Millisel määral toetavad koduloo töölehed õpilaste silmaringi laiendamist ja suulise ning kirjaliku väljendusoskuse arendamist?
6. Millisel määral teevad töölehed õpilaste jaoks koduloo õppimise huvitavamaks?

Lisa 3. Ülevaade tunnikavadele

Tunni- kava/ töölehe nr	Õppeaine, kestvus, tunniteema	Õpitulemused	Lõiming
1/1	Loodusõpetus, 45 min “Puud ja nende liigid. Illuka mõisa park ja selle puud”	Liigub looduses turvaliselt, kahjustamata loodust, teisi ja iseennast; töötab juhendi järgi, arvestab etteantud juhendi ja juhendamise järgi; kirjutab ja jutustab kuuldust, nähtust, vajaduse korral kasutab juhendi abi; teab ja kirjeldab Illuka mõisa puud ja nende liigid.	Eesti keel, liikumisõpetus
2/1	Eesti keel, 45 min “Puud ja nende liigid. Illuka mõisa park ja selle puud”	Kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi; kaaslaste ja õpetaja juhtnõuade kuulamine, nende järgi toimimine; loeb nii häälega kui ka endamisi ladusalt ja teksti mõistes; töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel; kirjutab etteütlemise järgi; kirjeldab Illuka mõisa puud; kasutab kirjutades õigeid tähekujuksid ja -seoseid, kirjutab loetava käekirjaga.	Loodusõpetus
3/1	Kunst, 45 min “Puud ja nende liigid. Illuka mõisa park ja selle puud”	Nimetab visuaalteose tähtsamaid tunnuseid, lähtudes ülesandest (tehnikat, vorm, värv); kirjeldab puud ja teab nende viljad; rakendab kahemõõtmeliste teoste loomisel omandatud kunstitehnikaid; kirjeldab tehtud kompositsiooni suurust, mõõtmeid, materjali lihtsal viisil; uurib õpetaja abiga esemete kujusid (vorme).	Eesti keel, loodusõpetus
4/1	Eesti keel, 45 min “Puud ja nende liigid. Illuka mõisa park ja selle puud”	Kasutab suhtlemisel eakohast ja sobivat kõne- ja kirjakeelt, arvestab suhtlemisel partneriga; osaleb aktiivselt ja mõtestatult õppeprotsessis; kuulab eesmärgistatult, väljendab oma mõtteid; esitab oma tehtud lõõtsraamatu klassikaaslastele; mõistab, et inimene on osa looduses; toob näiteid, kuidas inimene loodust oma tegevusega mõjutab.	Kunst, loodusõpetus

5/2	Matemaatika, 2x45 min “Mõõtmine ja mõõtühikud”	Liidab ja lahutab kirjalikult arve 10 000 piires; arvutab ruudu, ristküliku ja kolmnurga ümbermõõdu küljepikkuste kaudu; kasutab mõõtes sobivaid mõõtühikuid; mõistab liiklusreeglite vajalikkust; teab, kus ja kuidas ületada sõiduteed; lahendab ühe- ja kahetehtelisi tekstülesandeid õpitud arvutusoskuse piires; märkab kodukoha elurikkust ja maastiku mitmekesisust; käitub liikluses ohutult; riietub liikumiseks sobilikult; märkab abivajajat tunnis ja kutsub abi ohuolukorras.	Inimeseõpetus, kehaline kasvatus, loodusõpetus
6	Loodusõpetus, 45 min “Mõisa plaan ja mõõtkava”	Eristab ja joonestab lihtsamaid geomeetrilisi kujundeid nt ristkülikut ja ruutu; oskab lugeda ja joonestada ise plaani leppemärke; määrab suundi kompassiga; saab aru kaardist; leiab kooliümbruse kaardilt tuttavaid objekte; liigub mõisa ümbruses turvaliselt, kahjustamata loodust, teisi ja iseennast.	Matemaatika, kehaline kasvatus
7	Matemaatika, 45 min “Mõisa plaan ja mõõtkava”	Kirjeldab mõõtühikute suurust endale tuttavate suuruste kaudu; saab aru kaardist; leiab kooliümbruse kaardilt tuttavaid objekte; hindab enda ümbruses suurusi ja oskab neid arvestada; mõõdab pikkust, valides sobivad mõõtmisvahendid; liigub mõisa ümbruses turvaliselt, kahjustamata loodust, teisi ja iseennast; riietub liikumiseks sobilikult.	Loodusõpetus, kehaline kasvatus
8/3	Eesti keel, 45 min “Kordamine”	Eristab täis-, kaas- ja sulghäälikuid; harjutab lugemistehnilise vilumuse ja teadliku lugemisoskuse; rikastab lugemise kaudu oma sõnavara, kasutab sõnaraamatuid ja leiab sõnaartiklist vajalikku teavet;	Loodusõpetus, kehaline kasvatus

		<p>liigub mõisa ümbruses turvaliselt, kahjustamata loodust, teisi ja iseennast; saab aru kaardist; leiab kooliümbruse kaardilt tuttavaid objekte; riietub liikumiseks sobilikult.</p>	
9/4	<p>Eesti keel, 45 min “Illuka Kooli moto”</p>	<p>Jutustab kuuldust, nähtust, vajaduse korral kasutab juhendi abi; kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid, kirjutab loetava käekirjaga; avaldab oma arvamust, nõustumist ja mittenõustumist, otsib ühiseid seisukohti, küsib kaaslaste arvamust; arendab nupukust, oskus lahendada krüptogrammi; leiab lihtsamatelt joonistelt olulise ja vajaliku info.</p>	Kunstiõpetus
10/5	<p>Eesti keel, 2x45 min “Illuka küla läbi aastate”</p>	<p>Oskab eristada fakti ja fantaasiat; kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid, kirjutab loetava käekirjaga; kirjutab tahvlilt ja õpikust õigesti ära kirja; paigutab teksti korrektselt paberile; harjutab lugemistehnilist vilumust ja teadlikku lugemisoskust; laiendab lugemise kaudu oma sõnavara, kasutab sõnaraamatuid; kasutab õigesti ja ohutult tööks sobilikke töövahendeid; kujundab, modelleerib ja meisterdab lihtsamaid esemeid; kasutab materjale säästlikult; töötab iseseisvalt õpetaja juhendamisel; esitab lapbook'i.</p>	Kunstiõpetus, tööõpetus

Lisa 4. Tunnikavad**Tunnikava nr 1****Kool/klass:** Illuka Kool 3. klass**Tunni kestvus:** 45 min**Õppeaine:** loodusõpetus**Tunni teema:** Puud ja nende liigid. Illuka mõisa park ja selle puud.**Tunni eesmärgid:**

Õpilane:

- liigub looduses turvaliselt, kahjustamata loodust, teisi ja iseennast;
- töötab juhendi järgi, arvestab etteantud juhendi ja juhendamisega;
- teab ja kirjeldab Illuka mõisa puud ja nende liigid;
- kirjutab ja jutustab kuuldust, nähtust, vajaduse korral kasutab juhendi abi.

Lõiming: eesti keel, liikumisõpetus**Kasutatud õppematerjalid:** tööleht nr 1, ül 1, 2, 3. [Esitlus](#) , [tööleht nr 1](#)

Aeg	Etapp, tunni osa	Osaoskuste kasutamine	Õpetaja tegevus	Õpilase tegevus	Õppevahendid	Metoodilised võtted
8 min	Häälestamine, teema tutvustamine	Kuulamine, lugemine, kirjutamine	Õpetaja tutvustab tunni eesmäärke. Kirjutab tahvlile teemaga seotud sõnu (vili, leht, okas, tamm, kuusk, kask, Illuka,	Loevad tahvlilt sõnu, mõtlevad kaasa ja tuletavad tunni teema. Täidavad ülesande 1, kaks esimest tulpa.	Tahvel, tööleht nr 1, ül 1. kiletasku	Lühike arutelu õpilastega, millise teemaga antud sõnad nende meelest

			park). Vaata sõnu ja arva ära, mis on tänase tunni teema? Jagab töölehe nr 1 kiletaskus. Suunab õpilasi tegema ülesannet 1. Tunni eesmärgistamine.			seostuvad. TTS meetod.
22 min	Selgitamine, õppimine, praktiline töö	Lugemine, kuulamine, kirjutamine, rääkimine	Õpetaja seletab, et õpilased lähevad Illuka mõisa parki ja otsivad üles numbritega 1- 8 märgistatud puud ning kirjutavad ül 2 puude nimetused, korjavad puu alt paar okast ja lehte, mis tuleb panna kiletaskusse. Seejärel loevad ül 3 ning kirjutavad, mida nad märkasid veel pargis?	Õpilase kuulavad, panevad riidesse. Lähevad otsivad üles numbritega markeeritud puud pargis, kirjutavad puude nimetused töölehe ül 2, 3.	Tööleht nr 1, ül 2 ja 3, sedelid numbritega 1-8, pastakas.	Õuesõpe, praktiline töö, individuaalne töö
15 min	Õppimine, tagasiside	Kirjutamine, lugemine, kuulamine, rääkimine	Edaspidine tegutsemine klassis. Seletab, mis on puuliik (lehtpuu, okaspuu). Küsib, millised puud olid Illuka mõisa pargis? Näitab õpilastele iga puu lehte või okast ning vilja. Palub täidetud töölehed ja kiletaskud anda õpetaja kätte. Küsib, mis teile tänases tunnis kõige rohkem meeldis?	Õpilased kuulavad ja proovivad kaasa mõelda ning arutled Õpilased panevad kirja töölehele ül 2, millise puuliigiga tegu on ja mis on tema vili. Õpilased viivad töölehed ja kiletaskud kogutud materjaliga õpetaja kätte. Vastavad õpetaja küsimusele.	tööleht nr 1 ül 2, esitlus.	arutelu, illustreeritud lühiloeng.

			Küsib, miks pidi lehti korjama puu alt mitte puu otsast? Sellega viidates, et loodust tuleb hoida.			
--	--	--	---	--	--	--

Tunnikava nr 2**Kool/klass:** Illuka Kool 3. klass**Tunni kestvus:** 45 min**Õppeaine:** eesti keel**Tunni teema:** Puud ja nende liigid. Illuka mõisa park ja selle puud.**Tunni eesmärgid:**

Õpilane:

- kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi;
- kaaslaste ja õpetaja juhtnööride kuulamine, nende järgi toimimine;
- loeb nii häälega kui ka endamisi ladusalt ja teksti mõistes;
- töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel;
- kirjutab etteütlemise järgi;
- kirjeldab Illuka mõisa puud;
- kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid, kirjutab loetava käekirjaga.

Lõimimine: loodusõpetus**Kasutatud õppematerjalid:** tööleht nr 1 ülesanne 4 ankeet, [infolehed](#)

Aeg	Etapp, tunni osa	Osaoskuste kasutamine	Õpetaja tegevus	Õpilase tegevus	Õppevahendid	Metoodilised võtted
7 min	Häälestamine, teema meelde tuletamine	Kuulamine, rääkimine.	Õpetaja tutvustab tunni eesmäärke. Õpetaja kirjutab tahvlile 1 -10 numbrid üksteise järgi ning iga numbri juurde võtmesõna	Õpilased kuulavad õpetaja selgitust. Kuulavad näidet ning proovivad ise moodustada lauseid ja ütlevad seda ükshaaval.	Tahvel	Lause malli võtte

			<p>puud (1. Puud kasvavad...., 2. Puud võivad olla ..., 3. Puud annavad, 4. Puude viljad on..., 5. Puud kuuluvad..., 6. Puud tahavad..., 7. Puuel on, 8.) Õpetaja tahab, et õpilased tuletaksid meelde eelmise tunni teemat ning ütlevad võtmesõnaga algava lauset. Õpetaja toob ühe näide. Kuulab õpilaste lauseid ja paneb tahvlile kirja.</p>			
8 min	Selgitamine.	Kuulamine.	<p>Õpetaja ütleb: "Õpilased, moodustage rühm 30 sekundi jooksul. Rühma suurus on 3 inimest. Alustame nüüd - 30... 29... 28..."</p> <p>Õpetaja selgitab, et klassis erinevates kohtades on A4 lehed , mille peal on info puude kohta. Iga rühm saab 8 töölehte koos puude järjestusega (nt: 1 rühm: tamm, kuusk jne, 2 rühm: kask, tamm jne).</p> <p>Õpetaja tuletab meelde, et õpilased kirjutavad oma nimed paberile. Igas</p>	<p>Õpilased kuulavad ja jagunevad rühmadesse. Kuulavad ja vaatavad, kus asuvad lehed. Määravad oma vahel kes on esimene sekretär ja kes on info hankijad. Õpilased kirjutavad töölehele kaaslaste nimed.</p>	Tööleht nr 1 ül 4 ankeet. A4 lehed infoga.	30 sek võtte Rühmatöö rollidega.

			rühmas on üks sekretär, kes kirjutab vastuseid ja kaks on info hankijad, kes käivad lehe juures ja otsivad infot, seejärel lähevad tagasi sekretäri juurde ja annavad infot edasi. Kõik kolm peavad olema nii sekretär ja info hankijad. Uus tööleht ja uus sekretär ehk rollid vahetuvad.			
25 min	Õppimine	Kirjutamine, lugemine, rääkimine	Õpetaja jälgib ja vajadusel juhendab.	Õpilased teevad rühmatööd.	Tööleht nr 1 ül 4 ankeet	Rühmatöö rollidega.
5 min	Tagasiside	Rääkimine	Õpetaja küsib, mis neile meeldis kõige rohkem ja mis ei meeldinud? Palub tuua ankeedid tagasi.	Viivad ankeedid õpetajale. Vastavad küsimustele.		

Tunnikava nr 3**Kool/klass:** Illuka Kool 3. klass**Tunni kestvus:** 45 min**Õppeaine:** Kunst**Tunni teema:** Puud ja nende liigid. Illuka mõisa park ja selle puud.**Tunni eesmärgid:**

Õpilane:

- nimetab visuaalteose tähtsamaid tunnuseid, lähtudes ülesandest (tehnika, vorm, värv);
- kirjeldab puud ja teab nende viljad;
- rakendab kahemõõtmeliste teoste loomisel omandatud kunstitehnikaid;
- kirjeldab tehtud kompositsiooni suurust, mõõtmeid, materjali lihtsal viisil;
- uurib õpetaja abiga esemete kujusid (vorme).

Lõimimine: eesti keel, loodusõpetus**Kasutatud õppematerjalid:** tööleht nr 1, ankeet, pintslid, guašš, veetops, lauakate, kirjutus vahend, värviline paber ja teip, puulehed ja okad

Aeg	Etapp, tunni osa	Osaoskuste kasutamine	Õpetaja tegevus	Õpilase tegevus	Õppevahendid	Metoodilised võtted
7 min	Häälestamine, teema meelde tuletamine	Kuulamine, rääkimine	Õpetaja tutvustab tunni eesmärke. Õpetaja liigub klassis ringi ja palub võtta kotist üks ese. Palub nimetada, mis õpilane kotist võttis. Millise tunni	Võtab kotist ühe eseme ja nimetab, mis on tema käes. Tuletavad meelde eelmise tunni teema, mis on seotud puuliikidega. Vaatavad	Kotike, milles on kuuse- ja männikäbi, kastanimuna ja tammetõru, lepakäbi,	Teema ennustamine esemete abil

			teemaga on need viljad seotud? Õpetaja näitab õpilastele lõõtsraamatu näidist, kus on tehtud guaššiga lehe jälg ning all on kirjeldus puu kohta.	õpetaja näidist ja kuulavad.	kaksiktiibvili, kase vili, lõõtsraamat.	
10 min	Selgitamine	Kuulamine	Õpetaja palub õpilastel moodustada samad rühmad, mis olid eesti keele tunnis. Jagab õpilastele töölehe nr 1 ül 4 ankeedid ning õpilaste poolt kiletaskudesse korjatud lehed ja okkad. Palun võtke kiletaskust kõik lehed ja okkad välja ning puhastage need mustusest. Seejärel asetage sarnased lehed ühte hunnikusse ja tehke sama ka teiste lehtedega. Seejärel näitab, kuidas puulehega templeid teha ning näitab kuidas lehed omavahel kokku panna teibiga.	Õpilased moodustavad rühmad nii nagu neil oli eesti keele tunnis. Istuvad maha ja kuulavad, mida nad peavad järgmisena tegema. Puhastavad puulehed ja okad mustusest ja asetavad sarnased lehed ühte hunnikusse sama ka teistega. Vaatavad, kuidas õpetaja teeb templeid.	Tööleht nr 1, ankeet, pintsliid, guašš, veetops, lauakate, kirjutus vahend, värviline paber ja teip. Puulehed ja okkad	Praktiline tegevus

20 min	Õppimine	Joonistamine	<p>Õpetaja suunab õpilasi rühmades tööd tegema. Enne palun lehed kokku teipida ja siis alles templeid teha. Esilehe tegemine. Palun, et nendest lehtedest või okastest valiksid kõige ilusama. Õpetaja käib ja vajadusel aitab õpilasi. Kui õpilased on lõpetanud siis panevad omad tööd kuivama.</p>	<p>Rühmas jaotatakse, kes mida teeb. Tehakse esileht raamatule ja teibitakse kokku. Rühmas otsustavad, millist lehte või okast nad kasutavad. Õpilased teevad puulehtedest ja okastest templeid. Valmis tööd pannakse kuivama.</p>	<p>Tööleht nr 1, ankeet, pintsliid, guašš, veetops, lauakate, kirjutus vahend, värviline paber ja teip. Puulehed ja okad.</p>	<p>Aktiivõpe, templitrükk rühmades</p>
10 min	Kokkuvõte	Kõnelemine, koristamine	<p>Õpetaja tõmbab pörandale teibiga kaks riba. Üks nendest tähendab nõustumist ja teine keeldumist. Õpetaja esitab väiteid toimunud tunni kohta ning õpilased peavad leidma pooluse, mis nende jaoks on sobiv. Kui õpilane ei nõustu väitega üldse, liigub ta keeldumise ribani. Kui õpilane on nõus, liigub ta nõustumise ribani. Võimalik on ka paigutada ribade keskele. Väited, mida lapsed saavad hinnata: 1. Mulle meeldis</p>	<p>Õpilased kuulavad õpetaja korraldusi ja liiguvad vastavalt väidelle, kas nad on nõus sellega või ei ole nõus. Koristavad asjad oma kohale.</p>		<p>Sotsiomeetriline meetod</p>

			<p>tänane tund. 2. Mina sain täna teada midagi uut. 3. Mulle meeldis tembeldamine. 4. Mina sain meeskonnatöoga hästi hakkama. 5. Soovin veel sama meeskonnaga koostööd teha. Aitab õpilastel koristada.</p>			
--	--	--	---	--	--	--

Tunnikava nr 4**Kool/klass:** Illuka Kool 3. klass**Tunni kestvus:** 45 min**Õppeaine:** eesti keel**Tunni teema:** Puud ja nende liigid. Illuka mõisa park ja selle puud.**Tunni eesmärgid:**

Õpilane:

- kasutab suhtlemisel eakohast ja sobivat kõne- ja kirjakeelt, arvestab suhtlemisel partneriga;
- osaleb aktiivselt ja mõtestatult õppeprotsessis;
- kuulab eesmärgistatult, väljendab oma mõtteid;
- esitab oma tehtud lõõtsraamatu klassikaaslastele;
- mõistab, et inimene on osa looduses;
- toob näiteid, kuidas inimene loodust oma tegevusega mõjutab.

Lõimimine: kunst, loodusõpetus**Kasutatud õppematerjalid:** lõõtsraamat, tööleht nr 1 ülesanne 1 ja 5.

Aeg	Etapp, tunni osa	Osaoskuste kasutamine	Õpetaja tegevus	Õpilase tegevus	Õppevahendid	Metoodilised võtted
10 min	Häälestamine, teema meelde tuletamine	Kuulamine	Õpetaja ütleb tunni eesmärgi ja teemat ning kirjutab selle tahvlile. Küsib õpilastelt, millised sõnad neil sellise teemaga	Tuletavad meelde eelmise tunni teema. Ütlevad märksõnu, mis neile meenuvad.	Tahvel, lõõtsraamat, tööleht nr 1 ül 5	Sõnapilv

			seostuvad ja kirjutab tahvlile. Sellega tekitatakse sõnapilv. Õpetaja palub moodustada vanad rühmad. Jagab õpilastele nende lõõtsraamatud ja töölehed nr 1. Seletab kui üks rühm tuleb ette kandma oma lõõtsraamatust ühte puud, siis teised kuulavad ja täidavad tabelit mis on töölehel nr 1 ül 5.	Moodustavad oma vanad rühmad.		
30 min	Õppimine	Rääkimine, kirjutamine, kuulamine	Õpetaja kutsub ühte rühma ette ettekandeks. Ja nii edasi nii kaua kuni kõik rühmad esinevad ära.	Õpilased kuulavad ja kirjutavad rühma ettekannet. Üks rühm räägib.	Lõõtsraamat, tööleht nr 1 ül 5 tabel	Ettekanne, kuulamisaegne ülesanne.
5 min	Kokkuvõte	Kõnelemine, kirjutamine tagasiside	Palub võtta tööleht nr 1 ül 1 ja kirjutada viimasesse lahtrise, mida nad said teada.	Kuulavad õpetaja ja täidavad viimast lahtrit sain teada. Ning soovi korral ütlevad mida nad said teda.	Tööleht nr 1 ül 1sain teada	TTS-võte

Tunnikava nr 5

Kool/klass: Illuka Kool 3. klass

Tunni kestvus: 2 x 45 min

Õppeaine: Matemaatika

Tunni teema: Mõõtmine ja mõõtühikud.

Tunni eesmärgid:

Õpilane:

- liidab ja lahutab kirjalikult arve 10 000 piires;
- arvutab ruudu, ristküliku ja kolmnurga ümbermõõdu küljepikkuste kaudu;
- kasutab mõõtes sobivaid mõõtühikuid;
- mõistab liiklusreeglite vajalikkust;
- teab, kus ja kuidas ületada sõiduteed;
- lahendab ühe- ja kahetehtelisi tekstülesandeid õpitud arvutusoskuse piires;
- märkab kodukoha elurikkust ja maastiku mitmekesisust;
- käitub liikluses ohutult;
- riietub liikumiseks sobilikult;
- märkab abivajajat tunnis ja kutsub abi ohuolukorras.

Lõimimine: inimeseõpetus, kehaline kasvatus, loodusõpetus

Kasutatud õppematerjalid: kiiver, jalgratas, kirjutusvahend (harilik), kirjutusalus, [tööleht nr 2](#)

Aeg	Etapp, tunni osa	Osaoskuste kasutamine	Õpetaja tegevus	Õpilase tegevus	Õppevahendid	Metoodilised võtted
5 min	Häälestumine	Kuulamine, rääkimine	Õpetaja tutvustab tunni eesmäärke. Õpetaja seletab õpilastele reegleid, kuidas käituda liikluses, tehakse omavahel kokkulepped.	Õpilased kuulavad ja pakuvad kokkuleppeid. Panevad kiivrid pähe.	Kiivrid ja jalgrattad.	Kokkulepete sõlmimine
20 min	Liikumine sihtkohta		Õpetaja sõidab koos õpilastega jalgratastega. Jälgib, et kõik õpilased jälgiksid liiklust ja kokkuleppeid.	Õpilased sõidavad jalgratastega ning jälgivad liiklust.		
35 min	Õppimine, selgitamine	Kirjutamine, kuulamine, lugemine, arutlemine	Kohale jõudes õpetaja räägib, mis on tunni teema ja tutvustab tunni eesmäärke. Võtab välja töölehe nr 2 ning selgitab õpilastele, mida nad peavad tegema. Õpetaja jagab õpilastele töölehed. Tööleht nr 2 ül 2 seletab, kuidas käib karja- ja koolipoisi meetodiga mõõtmine. Õpetaja moodustab rühmad riituse ja jmt värvi järgi. Õpetaja palub hakata rühmades töötama, kui mõnel rühmal on	Kohale jõudes Õpilased kuulavad õpetaja seletusi. Vaatavad ja uurivad töölehti, esitavad küsimusi, kui jäi midagi arusaamatuks. Moodustavad kolmikud ning hakkavad rühmades tööle. Vajadusel küsivad täiendavaid küsimusi. Täidavad töölehtede ülesandeid.	Tööleht, pliats, mõõdulint.	Õuesõpe, rühmade moodustamine, praktiline tegevus.

			küsimused töölehe kohta siis võivad tulla küsima. Õpetaja käib jälgib ja suunab, vajadusel aitab.			
20 min	Liikimine kooli		Õpetaja sõidab koos õpilastega jalgratastega. Jälgib, et kõik õpilased jälgiksid liiklust ja kokkuleppeid.	Õpilased sõidavad jalgratastega ning jälgivad liiklust.	Kiiver ja jalgratas	
10 min	Kokkuvõte	Kõnelemine, tagasiside	Õpetaja esitab väited ja õpilased peavad tegema vastava näoilme (rõõmus, ükskõikne, kurb). Sain tänasest matemaatika teemast aru. Oskan nimetada mõõtühikuid. Olen tutvunud Illuka kirikuga ja vanaaja mõõtmismeetoditega. Täitsin õpijuhust hoolega. Töötasin rühmas aktiivselt kaasa. Nautisin tänast ilma.	Kuulavad õpetajat ja reageerivad väidetele, erinevate näoilmetega ning jagavad emotsioone.		Sotsiomeetriline meetod.

Tunnikava nr 6**Kool/klass:** Illuka Kool 3. klass**Tunni kestvus:** 45 min**Õppeaine:** loodusõpetus**Tunni teema:** Mõisa plaan ja mõõtkava**Tunni eesmärgid:**

Õpilane:

- eristab ja joonestab lihtsamaid geomeetrilisi kujundeid nt ristkülikut ja ruutu;
- oskab lugeda ja joonestada ise plaani leppemärke;
- määrab suundi kompassiga;
- saab aru kaardist; leiab kooliümbruse kaardilt tuttavaid objekte;
- liigub mõisa ümbruses turvaliselt, kahjustamata loodust, teisi ja iseennast.

Lõimimine: matemaatika, kehaline kasvatus**Kasutatud õppematerjalid:** kompass, õpik, tahvel, paber, joonlaud, pliiats, kirjutusalus

Aeg	Etapp, tunni osa	Osaoskuste kasutamine	Õpetaja tegevus	Õpilase tegevus	Õppevahendid	Metoodilised võtted
8 min	Häälestamine, teema kordamine	Kuulamine, rääkimine	Õpetaja tutvustav tunni eesmäärke. Õpetaja näitab tahvlile erinevaid plaane (joonistus, plaan, foto, aerofoto, kaart ja legend). Palub õpilastel tuletada	Õpilased vaatavad tahvlile ja tuletavad meelde, mida räägiti eelmistes tundides. Õpilased räägivad erinevustest ja	Tahvel, joonis, plaan, foto, aerofoto, kaart ja legend.	Arutelu, võrdlemine, sarnasuste ja erinevuste leidmine.

			meelde, mis olid nende erinevused ja sarnasused. Õpetaja palub õpilastel võtta kaasa pliiats, paber ja joonlaud ning minna õue.	sarnasustest. Õpilased otsivad asjad välja ning lähevad õue.		
7 min	Selgitamine.	Kuulamine,	Õpetaja jagab igale õpilasele kompassi ning seletab ja näitab, kuidas kompass töötab. Seletab, kuidas määrata suunda ning kus asub põhi. Annab igale õpilasele erineva sihtmärgi ning palub määrata, mis suunas see asub.	Kuulavad õpetaja selgitusi ning proovivad koos õpetajaga suunda määrata. Igaüks proovib enda sihtmärgi määrata suunda.	kompass, pliiats, joonlaud, paber, alus.	Õuesõpe, praktiline tegevus
25 min	Õppimine	Kirjutamine, kuulamine	Õpetaja seletab õpilastele ülesannet, õpilased peavad paberile joonestama mõisa territooriumi plaani, kus peab märkima ka puud ja teised pisemad asjad. Ning määrama suuna, kus on põhi, lõuna, ida ja lääts ja kandma need paberile. Vastab õpilaste küsimustele.	Õpilased kuulavad õpetaja juhiseid ning hakkavad tegutsema vastavalt juhisele. Küsivad täiendavaid küsimusi, kui jäi midagi arusaamatuks.	kompass, pliiats, joonlaud, paber, alus.	Õuesõpe, projektõpe
5 min	Tagasiside	Kuulamine, rääkimine	Õpetaja kutsub õpilased tagasi enda juurde ning ütleb, et kui plaan jäi poolikuks, siis nad peavad selle lõpetama kodutööna. Järgmiseks tunniks võtta tööd kaasa. Õpetaja küsib,	Õpilased kuulavad ja vastavad õpetaja küsimustele. Vajadusel küsivad ise.		Refleksiooni küsimused

			mis oli kõige raskem? Mis neile meeldis tunnis?			
--	--	--	---	--	--	--

Tunnikava nr 7**Kool/klass:** Illuka Kool 3. klass**Tunni kestvus:** 45 min**Õppeaine:** matemaatika**Tunni teema:** Mõisa plaan ja mõõtkava**Tunni eesmärgid:**

Õpilane:

- kirjeldab mõõtühikute suurust endale tuttavate suuruste kaudu;
- saab aru kaardist; leiab kooliümbruse kaardilt tuttavaid objekte;
- hindab enda ümbruses suurusi ja oskab neid arvestada;
- mõõdab pikkust, valides sobivad mõõtmisvahendid;
- liigub mõisa ümbruses turvaliselt, kahjustamata loodust, teisi ja iseennast;
- riietub liikumiseks sobilikult.

Lõimimine: loodusõpetus, kehaline kasvatus**Kasutatud õppematerjalid:** kompass, õpik, tahvel, paber, joonlaud, pliiats

Aeg	Etapp, tunni osa	Osaoskuste kasutamine	Õpetaja tegevus	Õpilase tegevus	Õppevahendid	Metoodilised võtted
5 min	Häälestamine, teema kordamine	Kuulamine, lugemine	Õpetaja tutvustab tunni eesmäärke. Õpetaja kirjutab tahvlile erinevad massi-, pikkuse-, ja mahuühikute lühendid. Palub õpilastel	Õpilased vaatavad tahvlile ja tuletavad meelde, millised olid vahemaa mõõtmise ühikud. Käivad tahvli	Tahvel, marker, lapp	Arutelu, valikute tegemine

			tuletada meelde millised olid need ühikud, millega mõõdeti vahemaad. Kutsub iga õpilase tahvli juurde ja palub kustutada need ühikud, millega ei saa mõõta vahemaad.	juures ja kustutavad ebasobivad ühikud.		
15 min	Selgitamine	Kuulamine, kirjutamine	Õpetaja palub õpilastel võtta välja enda koostatud Mõisa plaani. Seletab, kuidas tehakse mõõtkavad.	Õpilased otsivad plaanid välja. Vaatavad ja arutlevad kaasa. Proovivad teha koos õpetajaga vihikusse mõõtkava.	Pliiats, joonlaud, paber, alus	Illustreeritud lühiloeng
20 min	Õppimine	Kirjutamine, kuulamine	Õpetaja seletab õpilastele ülesannet, et nad peavad nüüd hakkama enda plaanile tegema mõõtkava ning kirjutama, kui kaugel mingi asi asub. Õpetaja palub õpilastel tuletada meelde, kuidas nad mõõtsid kiriku ümbermõõtu ühe meetriste sammudega. Sarnaste sammudega tuleb mõõta ka objektide kaugust. Selleks lähevad õpilased õue. Juhis:	Õpilased kuulavad õpetaja juhiseid ning hakkavad tegutsema vastavalt juhisele. Küsivad täiendavaid küsimusi, kui jäi midagi arusaamatuks.	Pliiats, joonlaud, paber, alus	Õuesõpe, projektõpe

5 min	Tagasiside	Kuulamine, rääkimine	<p>Õpetaja kutsub õpilased tagasi enda juurde. Kui plaan jäi poolikuks, siis nad peavad selle lõpetama kodutööna. Eesti keele tundi võtta plaan kaasa.</p> <p>Kui raske see ülesanne oli ?</p> <p>Kui oli väga raske, siis kükita, kui oli lihtne, siis hüppa ja kui oli keskmise raskusega, siis lehvita.</p> <p>Millise tujuga sa seda ülesannet tegid? Kui väga hea tujuga, siis hüppa , kui halva tujuga, siis kükita, kui normaalse tujuga, siis lehvita.</p>	<p>Õpilased kuulavad ja vastavad õpetaja küsimustele. Vajadusel küsivad ise.</p>		Sotsiomeetriline harjutus
-------	------------	----------------------	--	--	--	---------------------------

Tunnikava nr 8

Kool/klass: Illuka Kool 3. klass

Tunni kestvus: 45 min

Õppeaine: eesti keel

Tunni teema: Kordamine

Tunni eesmärgid:

Õpilane:

- eristab täis-, kaas- ja sulghäälikuid;
- harjutab lugemistehnilise vilumuse ja teadliku lugemisoskuse;
- rikastab lugemise kaudu oma sõnavara, kasutab sõnaraamatuid ja leiab sõnaartiklist vajalikku teavet;
- liigub mõisa ümbruses turvaliselt, kahjustamata loodust, teisi ja iseennast;
- saab aru kaardist; leiab kooliümbruse kaardilt tuttavaid objekte;
- riietub liikumiseks sobilikult.

Lõimimine: loodusõpetus, kehaline kasvatus

Kasutatud õppematerjalid: Õpilaste mõisa plaan, valge lamineeritud paber, markerid, paberi lipikud küsimustega [tööleht nr 3](#), nõõbid rühmade jägamiseks

Aeg	Etapp, tunni osa	Osaoskuste kasutamine	Õpetaja tegevus	Õpilase tegevus	Õppevahendid	Metoodilised võtted

10 min	Häälestamine, sissejuhatus	Kuulamine, lugemine	Õpetaja tutvustab tunni eesmäärke ja teemat. Õpetaja jagab õpilastele nende tehtud plaani, mille peal on märgitud punktid, kuhu nad peavad jõudma ning igas punktis on ülesanne või küsimus, mida nad peavad lahendama. Kõik küsimused on seotud eesti keelega ning mõisaga. Õpetaja jagab õpilased paaridesse nõopide abil ning jagab igale paarile markeri ja lamineeritud valge paberi. Enne starti palub õpilastel lugeda läbi tekst.	Õpilased kuulavad, võtavad asjad, mida õpetaja neile annab. Jagunevad paaridesse. Loevad teksti läbi. Alustavad esimese punkti otsimisega ja suunduvad sinna.	Õpilaste mõisa plaan, valge lamineeritud paber, markerid, paberi lipikud küsimustega tööleht nr 3	Rühmadesse jagamine nõopide abil
25 min	Õppimine	Lugemine, kirjutamine, rääkimine.	Õpetaja seisab ühe koha peal ning kui õpilastel on tekkinud küsimusi, siis suunab või aitab neid.	Õpilased jooksevad ja otsivad üles need küsimused/ülesanded, mis on märgitud plaanile. Vajadusel lähevad õpetaja juurde ja küsivad abi.	Õpilaste mõisa plaan, valge lamineeritud paber, markerid, paberi lipikud küsimustega, tööleht nr 3	Õuesõpe, projektõpe, aaretejaht.
10 min	Tagasiside	Kuulamine, rääkimine.	Õpetaja kutsub õpilased tagasi enda juurde. Õpetaja teeb/joonistab ühe joone maha. Ühele poole joonest kirjutab jah, teisele poole kirjutab ei. Õpetaja	Õpilased kuulavad õpetaja korraldusi ja liiguvad vastavalt väidelle, kas nad on nõus sellega või ei ole nõus.		Sotsiomeetriline tagasiside põhjendamisega

			<p>esitab väiteid toimunud tunni kohta ning õpilased peavad leidma sobiva pooluse. Kui õpilane on nõus, siis liigub jah-poolle, kui ei ole nõus, valib ei-poolle. Kui ei oska seisukohta valida, siis liigub joonele. Väited, mida lapsed saavad hinnata:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mina sain täna teada midagi uut. Õpetaja palub öelda, mida uut nad said teada. 2. Mulle meeldis aardejaht. Õpetaja palub põhjendada miks meeldis ja miks ei meeldinud. 3. Mina sain meeskonnatöoga hästi hakkama. 			
--	--	--	--	--	--	--

Tunnikava nr 9**Kool/klass:** Illuka Kool 3. klass**Tunni kestvus:** 45 min**Õppeaine:** eesti keel**Tunni teema:** Illuka Kooli moto**Tunni eesmärgid:**

- jutustab kuuldust, nähtust, vajaduse korral kasutab juhendi abi;
- kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid, kirjutab loetava käekirjaga;
- avaldab oma arvamust, nõustumist ja mittenoustumist, otsib ühiseid seisukohti, küsib kaaslase arvamust;
- arendab nupukust, oskus lahendada krüptogrammi;
- leiab lihtsamatelt joonistelt olulise ja vajaliku info.

Lõimimine: kunstiõpetus**Kasutatud õppematerjalid:** Karmen Kulli luuletus, [Tööleht nr 4](#)

Aeg	Etapp, tunni osa	Osaoskuste kasutamine	Õpetaja tegevus	Õpilase tegevus	Õppevahendid	Metoodilised võtted
5 min	Häälestamine, sissejuhatus	Kuulamine, rääkimine, kirjutamine, lugemine.	Õpetaja tutvustab tunni teemat ja eesmäärke. Õpetaja jagab igale paarile (kõrvalistujad) A4 lehe. Palub voltida selle võrdseks kolmeks osaks ning näitab ise ette. Palub	Õpilased kuulavad ja vaatavad, mida nad hakkavad tegema. Õpilased mõtlevad kaasa ja kirjutavad vastused õpetaja küsimustele. loevad vastused ette.	A4 paber, tahvel	TTS-võtte, karusselli meetodil vastamine.

			<p>avada ja kirjutada esimesse lahtrisse pealkirjaks "Tean".</p> <p>Õpetaja palub kirjutada siia lahtrisse lühidalt, mida õpilased teavad Illuka koolist. Aega kirjutamiseks on 1 minut.</p> <p>Kui aeg on täis, palub õpetaja paaridel lugeda oma vastused ette, aga mitte korrata juba kõlanud vastuseid. Seejärel palub kirjutada teise lahtrisse "Tahan teada" ning kirjutada, mida õpilased tahaksid veel oma koolist teada. Loevad vastused ette.</p>			
30 min	Õppimine	Kuulamine, rääkimine, lugemine, kirjutamine	<p>Õpetaja jagab õpilastele töölehe nr 4 ning palub iseseisvalt seda lahendada. Samal ajal kui õpilased lahendavad, õpetaja kirjutab tahvlile Illuka kooli moto "Kanna vaimu, tõsta rammu!" tähed üksteise alla. Kui õpilased lahendavad ära, siis õpetaja küsib, mis nad kokku said. Õpetaja palub keerata lehe teistpidi ning</p>	<p>Õpilased lahendavad iseseisvalt töölehte nr 4. Kui õpetaja küsib, mis õpilased said kokku, siis nad vastavad.</p> <p>Õpilased keeravad töölehe teistpidi ja kuulavad luuletust, mida õpetaja neile loeb ning samal ajal joonistavad paberile oma tundeid, mis valdavad neid luuletuse kuulamise ajal.</p>	tööleht nr 4, Illuka kooli Karmen Kulli luuletus, tahvel, pliiaatsid.	Kuulamis aegne emotsioonide joonistamine, tähtedest sõnade tuletamine.

		<p>kuulata luuletust, mida ta loeb. Kuulamise ajal nad peavad joonistama valgele paberile, seda, mis tunded neid parasjagu luuletuse lugemise ajal valdavad. Peale lugemist õpetaja võib küsida mõnelt õpilaselt, millised tunded teda valdasid kuulamise ajal. Nüüd pöörab õpetaja tähelepanu nendele tähtedele, mis on kirjutatud tahvlile ja palub õpilastel korra veel kuulata luuletus. Küsib, kas õpilastel on tekkinud mingi seos tähtede ja luuletuse vahel. Vajadusel suunab. Kui õpilased saavad nendest tähtedest kokku kooli moto, siis õpetaja räägib, kes on luuletuse ja kooli moto autorid ja miks see on koolile nii väärtuslik. Vaadeldakse neid sõnu, millest õpilased ei saanud aru (Vanasti oli kuis - nüüd kuidas.) Vajadusel palub õpetaja kirjutada need sõnad vihikusse.</p>	<p>Vastavad õpetaja küsimusele, kui nad seda soovivad. Kuulavad luuletust uuesti ja proovivad leida seosed nendel tähtede ja luuletuse vahel. Vastavad õpetaja küsimustele. Kuulavad õpetajat ja proovivad kaasa mõelda, võibolla tekib seos, et selle luuletuse on kirjutanud nende kooli tegev matemaatikaõpetaja. Õpilased ütlevad õpetajale, millistest sõnadest nad ei saanud aru. Vajadusel kirjutavad sõnad vihikusse.</p>		
--	--	---	---	--	--

10 min	Tagasiside	Kuulamine, rääkimine, arutamine	Õpetaja läheb uuesti tahvli juurde ja palun õpilastelt kirjutada volditud lehe kolmandasse lahtrisse pealkirja "Sain teada" ning kirjutada, mida nad said teada kooli kohta. Kas kõik, mida sooviti teada saada on nüüd teada või on jäänud küsimused, millele vastust selles tunnis ei saadud.	Õpilased kuulavad, kirjutavad ja räägivad, mida nad said teada ning kas kõikidele küsimustele said vastused.	Volditud A4 leht	TTS- võtte
--------	------------	---------------------------------	---	--	------------------	------------

Tunnikava nr 10

Kool/klass: Illuka Kool 3. klass

Tunni kestvus: 2 x 45 min

Õppeaine: eesti keel

Tunni teema: Illuka küla läbi aastate

Tunni eesmärgid:

Õpilane:

- oskab eristada fakti ja fantaasiat;
- kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid, kirjutab loetava käekirjaga;
- kirjutab tahvlilt ja õpikust õigesti ära kirja; paigutab teksti korrektselt paberile;
- harjutab lugemistehnilist vilumust ja teadlikku lugemisostust;
- laiendab lugemise kaudu oma sõnavara, kasutab sõnaraamatuid;
- kasutab õigesti ja ohutult tööks sobilikke töövahendeid;
- kujundab, modelleerib ja meisterdab lihtsamaid esemeid;
- kasutab materjale säästlikult;
- töötab iseseisvalt õpetaja juhendamisel;
- esitab lapbook'i.

Lõimimine: kunstiõpetus, tööõpetus

Kasutatud õppematerjalid: Papp või A3 paber, šabloonid, telefon, värvilised pliiatsid, viltpliiatsid, pastakas, lapbooki näidis, joonlaud, käärid, harilik pliiats, liim, raamat “Illuka mõis – ammendamatu inspiratsiooniallikas”, töölehed nr 1, 2, 3, 4, [5](#)

Aeg	Etapp, tunni osa	Osaoskuste kasutamine	Õpetaja tegevus	Õpilase tegevus	Õppevahendid	Metoodilised võtted
10 min	Häälestamine, sissejuhatus	Kuulamine, rääkimine	Õpetaja tutvustab tunni teemat, eesmärgid ja näitab õpilastele lapbook'i näidist. Seejärel ütleb, et õpilased hakkavad tegema seda rühmades ning esitlema seda järgmises tunnis. Õpetaja kirjutab tahlive, mida on selle jaoks vaja. Õpilased loosivad igaüks ühe kaardi ning leiavad kaartide järgi oma rühmakaaslased. Õpetaja loosib teemad: Illuka mõisa park, Illuka mõisa ajalugu, Illuka kirik ja Illuka kool. (õpetaja võib moodustada rühmad ka teemasedelite abil). Õpetaja jagab šabloone ning ütleb õpilastele, kust saab otsida infot.	Õpilased kuulavad ja vaatavad, mida nad hakkavad tegema. Jagunevad rühmadeks ja võtavad kõik vajalikud vahendid välja. Õpilased valivad loosi teel teemad.	Papp või A3 paber, šabloonid, telefon, värvilised pliiatsid, viltpliiatsid, pastakas, lapbook'i näidis, joonlaud, käärid, harilik pliiats, liim, raamat "Illuka mõis – ammendamatu inspiratsiooniallikas" Tööleht nr 5	Rühmadesse jagamine kaartide või sedelite abil
55 min	Õppimine	Lugemine, kirjutamine, arutlemine, kuulamine	Käib ja vajadusel juhendab/aitab õpilasi.	Õpilased jagavad töö ülesanded omavahel ära ja hakkavad tegutsema. Vajadusel käivad õpetajalt abi palumas.	Papp või A3 paber, šabloonid, telefon, värvilised pliiatsid, viltpliiatsid, pastakas, lapbook'i näidis,	Rühmatöö, projektõpe

					joonlaud, käärid, harilik pliiats, liim, raamat “Illuka mõis – ammendamatu inspiratsiooniallikas”	
20 min	Kinnistamine	Kuulamine, rääkimine, kirjutamine	Õpetaja jagab õpilastele töölehed. Samal ajal kui üks rühm teeb ettekannet, kõik ülejäänud täidavad tabelit.	Õpilased täidavad kuulamise ajal tabelit. Pärast ettekannet esitavad küsimusi.	Tööleht nr 5	Ettekanne, kuulamisaegne ülesanne
5 min	Tagasiside	Kuulamine, rääkimine, kirjutamine.	Õpetaja küsib õpilastelt tunni kohta tagasisidet. Kirjutavad paberile 4 uut sõna, 3 uut fakti, 2 küsimust õpetajale ja 1 positiivne mõte. Aitab koristada klassi.	Õpilased kuulavad ja kirjutavad paberile. Koristavad klassi.		Neli-kolm-kaks-üks

Tööleht nr 1

Illuka mõisa park ja selle puud. Puud ja nende liigid.

Ülesanne 1. Tunni eesmärgistamine

 <p>Milliseid puud tead?</p>	 <p>Mida tahad teada Illuka mõisapargi puude kohta?</p>	 <p>Mida sain teada?</p>

Ülesanne 2. Lähme mõisa parki ja vaatame, millised puud seal kasvavad.

- Leia numbridega 1-8 numerdatud puud.
- Kirjuta puude nimetused, puuliik ja vili jäta kirjutamata.
- Korja iga puu juurest 1-2 okast või lehte.

	Puu nimetus	Puuliik	Vili
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			

Tööleht nr 1 ülesanne 4

Liik: _____

Vili: _____

Paljunemine: _____

Kasutusala: _____

Rahvapärased nimetused: _____

4. Miks tekkisid mõõtmisel erinevused?

5. Kas tead veel mõnda kõrguse mõõtmise meetodit?

Mõõda kiriku ümbermõõt:

6. Kiriku ümbermõõtu peaksid sa alustama ühest nurgas ning liikuma mööda tervet kirikut 1 m sammudega, kirjuta iga külje pikkust üles. Liida kõik küljed kokku sa saad kiriku ümbermõõdu.

Ülesanne 3.

Illuka kiriku ehitamine algas aastal 1885 ja valmis aastal 1930. Kui kaua aega võttis Illuka kiriku ehitamine ning kui vana see kirik on, teades, et hetkel on aasta 2024?

Küsimus: Kui kaua aega võttis Illuka kiriku ehitamine? Kui vana on Illuka kirik aastal 2024?

Vastus: -----

Tööleht nr 3

Toa valgustus

Vanal ajal kodukülas seisis suitsutared. Suitsutareks nimetati ahiküttega korstnata üheruumilist elamut, kus suits tungis tuppa läbi ukse või laes oleva suitsu-augu. Sügis- ja talvistel õhtutel hõljus rehetares suits pirrutule hämaras.

Kolde (süüteauk) ees seisnud tulejalal (pilakujalg) põles pird, mida hoiti pilaku vahel. Pilak oli seade, mis hoidis pirdu kinni, selle jalad olid puust ja pirrutoed metallist. Pirrutule valgustamiseks kasutati kase- või männipuuhalgudest lõigatud ribasid, mida kutsuti pirdudeks. Poiste ülesandeks oli asendada põlenud pirrd uuega, vanaisa ülesandeks oli valmistada pirde. Vanaisa valmistas neid ahju peal ja partel (10-12 cm jämedused ümmargused liigutatavad peenpalgid, mis toetusid rehetoa taladele, mille peal kuivatati vilja) kuivanud kasepakkudest.

Pirrutule valgus oli küll nõrk, kuid paremat ei olnud võtta. Lambid olid veel tundmatud. Ettevaatlik tuli olla, sest pirrutuli võis kergesti leegiga süttida. Kui mindi lahtise pirrutulega rehealusesse või aita, võisid nõgi, linapuntrad või õlekõrred kergesti süttida ning terve elumaja põlema süüdata.

Aastasadu elasid meie esivanemad rehielamus pirrutule valguses, mis oli nende tavapärane elukeskkond, kus elati, tehti majapidamistöid ning hoiti talvel vajadusel koduloomi.

Aardejahi küsimused "eesti keel"

Pird on:

- a) süüteauk
- b) raudklamber põleva peeru hoidmiseks
- c) männi- või kasepakust kistud pikk laast (vanal ajal valgustusvahendina või punumismaterjalina)

Mis on kujutatud pildil?

- a) kolle
- b) rehetare
- c) tulejalg

Suitsutare on:

- a) umbes meetrikõrgune põrandal seisnud riist rehetoas põleva peeru hoidmiseks
- b) endisaegne ahjuküttega korstnata elamu
- c) siiber

Nimeta täishäälikud (9 tähte)

Sulghäälikud (6 tähte)

Kaashäälikud (8 tähte)

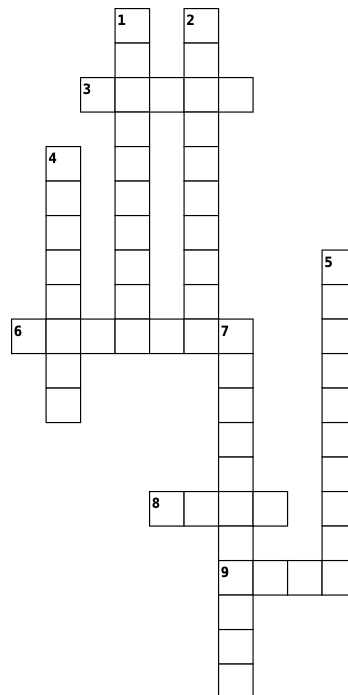
Pööra sõna oleviku ainsuse 3. pöördes

Aitama

Milliste sidesõnade ette käib koma?

ja, aga, vaid, või, ega, ehkki, nagu, ning, sest.

Lahenda ristsõna

Across

- 3. jumalateenistuse koht
- 6. rahavakeeles nimetatakse karumarjaks
- 8. mitmekesise taimkattega haljasala
- 9. mõisniku maja

Down

- 1. mõisnik
- 2. mõisniku naine
- 4. tund, mis annab esimesed teadmised loodusest ja kodust
- 5. päeval magab, öösel aga lendab ringi, krabab hiiri
- 7. igihaljaste männiliste sugukonda kuuluv puu

Tööleht nr 3

Vastused

Pird on :

- a) süüteauk
- b) raudklamber põleva peeru hoidmiseks
- c) männi- või kasepakust kistud pikk laast (vanal ajal valgustusvahendina või punumismaterjalina)**

Mis on kujutatud pildil?

- a) kolle
- b) rehetare
- c) tulejalg**

Suitsutare on:

- a) umbes meetrikõrgune põrandal seisnud riist rehetas põleva peeru hoidmiseks
- b) endisaegne ahjuküttega korstnata elamu**
- c) siiber

Nimeta täishäälikud (9 tähte)

a, e, i, o, u, õ, ä, ö, ü

Sulghäälikud (6 tähte)

k, p, t, g, b, d

Kaashäälikud (8 tähte)

h, j, l, m, n, r, s, v

Pööra sõna oleviku ainsuse 3.pöördes

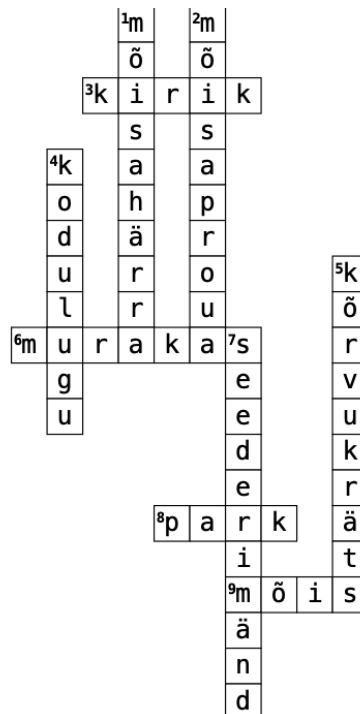
Aitama

ta aitab

Milliste sidesõnade ette käib koma?

ja, aga, vaid, või, ega, ehki, nagu, ning, sest.

Lahenda rist sõna

Across

3. jumalateenistuse koht
6. rahavakeeles nimetatakse karumarjaks
8. mitmekesise taimkattega haljasala
9. mõisniku maja

Down

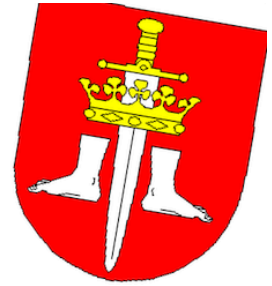
1. mõisnik
2. mõisniku naine
4. tund, mis annab esimesed teadmised loodusest ja kodust
5. päeval magab, öösel aga lendab ringi, krabab hiiri
7. igihaljaste männiliste sugukonda kuuluv puu

Tööleht nr 4

Nimi: _____

illuka krüptogramm

a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n
o	p	q	r	s	t	u	v	õ	ä	ö	ü	x	y

_____ !

_____ ,

_____ ,

_____ !

Tööleht nr 4 “Luuletus”

Kanna vaimu, tõsta rammu!

Karmen Kull

Kaunis ja õitsev kevad

Aabitsa lõpus alati

Naljad ja

Naerud — need parimad aarded

Aastaga meeltesse valati

Väga kuis tahakski

Aega pöörata

Ise teistviisi tagasi—

Miskit ei ole ent siinkohal parata

Uus tuleb ikka ja alati

Teekond vaid edasi

Õisi ja õnne

Saab südames kanda

Tarvis neid minna võib

Argisel päeval

Ruumi on kasvada

Armastust otsida

Midagi anda ja jagada

Millalgi peagi kõik vaderid, haldjad

Unistust täitumas näevad

Tööleht nr 5

Huvitavad faktid						
Õpilaste nimed						
Teema						
Kuula ja täida tabel						

Lisa 6. Eksperdi tagasiside

**Anastassia Raja magistritöö “Illuka küla koduloo töölehed 3. klassile”
tunnikavade hinnang**

Oma magistritöös on Anastassia Raja tunnikavade loomisel keskendunud Illuka koduloole, mille tundmine on kindlasti väga oluline kohaliku kooli õpilaste ja kogukonna jaoks.

Töös on kümme erinevat ainet lõimivat tunnikava, mille juurde on loodud ka tundideks vajalikud töölehed. Kaheksa tunnikava on koostatud 45-minutilise lõimitud ainetunni jaoks ja kahe tunni kestuseks on arvestatud paaristund ehk 2 akadeemilist tundi, mis tähendab, et materjali on vähemalt 12 koduloolise tunni tarbeks.

Esimeses neljas tunnikavas on tundide teemaks **“Puud ja nende liigid. Illuka mõisa park ja selle puud”**. Nelja tunnikava kesksed ja lõimitavad ained vahetuvad. Esimeses tunnis on keskseks aineks loodusõpetus, mida lõimitakse eesti keele ja kehalise kasvatusesega, mis soodustab õpilaste kehalist aktiivsust ja toetab omandatud liikumisoskusi.

Teise tunni keskseks aineks on ka eesti keel, mida lõimitakse loodusõpetusega.

Kolmanda ja neljanda tunni põhiaineks on kunst, mis ühes tunnis lõimub eesti keele ja loodusõpetusega ning teises tunnis ainult loodusõpetusega.

Viies ja kuues tund (5. tunnikava) keskendub matemaatikale, mis lõimub inimese- ja loodusõpetusega ning kehalise kasvatusesega. Kahe tunni teemaks on **“Mõõtmine ja mõõtühikud”**.

Järgmised kaks tunnikava on pühendatud teemale **“Mõisa plaan ja mõõtkava”**, kus seitsmenda tunni keskseks aineks on loodusõpetus, mis lõimub matemaatika ja kehalise kasvatusesega ning kaheksas tund on pühendatud matemaatikale, mida toetavad loodusõpetus ja kehaline kasvatus.

Kaheksas tunnikava **“Kordamine”** on pühendatud teadmiste kinnistamisele, mis toimub eesti keele raames, aga lõimub loodusõpetuse ja kehalise kasvatusesega.

Teemat **“Illuka kooli moto”** käsitletakse eesti keele tunnis lõimides kunstiga.

Viimase kahe tunni teemaks on **“Illuka küla läbi aastate”**. Keskseks aineks on eesti keel, mis lõimub kunsti ja tööõpetusega.

Tunnikavade keskseteks aineteks on eesti keel, matemaatika, loodusõpetus ja kunst. Lõimingusse on kaasatud loodusõpetus, kehaline kasvatus, kunst, töö- ja inimeseõpetus, eesti keel.

Kümme tunnikava on pühendatud viiele erinevale teemale, mis kõik on seotud Illuka lähiümbrusega ning moodustavad justkui ühe terviku.

Tunnikavad toetavad mitte ainult ainepädevuste amandamist, aga ka õppekava läbivaid teemasid nagu “Kultuuriline identiteet”, „Keskkond ja jätkusuutlik areng“, „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“, „Tervis ja ohutus“, „Väärtused ja kõlblus“.

Tunnikavad on metoodiliselt mitmekesised ning sisaldavad hulgaliselt õuesõppe võimalusi, projektõppe elemente ning üheks väärtuseks on kindlasti ka liikumise väärtustamine ja õpilaste suunamine tundides liikuma (jalgsi, rattaga). Positiivne on seegi, et kavandatud tundides suunatakse õpilasi tegema koostööd erinevate rühmakaaslastega, kasutatakse erinevaid rühmade moodustamise võtteid.

Tekib mõningaid kahtlusi ajalise arvestuse kohta, aga see sõltub paljuski klassi koosseisust ning tundide läbiviimise tempost. Tunde läbiviiv õpetaja oskab siin paremini hinnata ajalist raamistikku.

Loodud töölehed on mitmekesised, osaliselt värvilised ning toetavad tundide läbiviimist. Tunnikavadele on lisatud esitlused, infolehed, töölehtede lingid, mis hõlbustab õpetajal tunni läbiviimist.

Arvan, et tunnikavasid ja töölehti saavad Illuka kooli 3. klasside õpetajad kasutada iga-aastaselt ning neid teemasid on võimalik integreerida kooli õppekavasse, kasutada projektõppe ühe osana ning neid tunde saab viia läbi ka näiteks juunis, kui õpilased on väsinud klassiruumides õppimisest.

Antud tunnikavad ja töölehed võimaldavad õpetajatel teha muudatusi, kohandada vastavalt õpilaste tasemele, töötempole, õpetaja oskustele, metoodilistele eelistustele ja eesmärkidele jmt.

Arvan, et selles töös sisalduvad tunnikavad ja töölehed on hea kingitus Illuka kooli klassiõpetajatele, õpilastele ja kogukonnale.

Tatjana Kodas

Tartu Aleksander Puškini Kooli

eesti keele metoodik

tatjana_kodas@apkool.ee

Lisa 7. Tunni läbi viinud õpetaja tagasiside

Olen õpetaja Anastassia Zapletnjuk, töotan Illuka Koolis ning juba mitmendat aastat õpetan selles väikeses mõisakoolis kodulugu. Illuka Kooli koduloo ainekava järgi õpetatakse seda eraldi ainaena 5. klassis. Illuka Kooli koduloo õpetamise eesmärk on tutvustada õpilastele oma kodukoha ajalugu, sümboleid ning väärtusi. Tundides käsitleme konkreetseid teemasid, nagu näiteks Illuka mõisakompleksi ja kooli rajamise ajalugu, kohalik usuelu (õigeusu ja luterlus, kirikute erinevused ja sarnasused), kohalikud külad ja nende tekkimise ajalugu, kohalikud ettevõtted, loodus ning meie kodukandi tuntud inimeste elulood. Selliste teadmisega olemasolu on Illuka Kooli õpilastel vajalikud, et tunda oma erilise mõisakooli ajalugu, pidada sellest lugu ning vajadusel olla head giidid mõisa ja kooli külalistele.

Antud magistritöö teema köitis mind kohe algusest peale, kui ma sellest teada sain ning olin valitud tööautori poolt küsimustiku täitmiseks. Töös on pakutud erinevad väga hästi läbimõeldud tunnikavad, mille abil saab koduloo õppimisega peale hakata juba alates 3. klassist ning teha seda teise põhiainetega lõimitud kujul. Kuna hetkel õpetan 3. klassis kohe mitu aineid (inimeseõpetus, loodusõpetus, kunst ja tööõpetus), olin nõus katsetama Anastassia Raja koostatud materjale oma tundides. Kokku viisin läbi 12 tundi tunnikavade nr 1-10 põhjal, kasutades töölehti 1-5.

Töökavade nr 1- 4 järgi on alustasin suure teemaga „Puud ja nende liigid. Illuka mõisa park ja selle puud“ loodusõpetuse tunnis. Kuna Illuka Kooli üks suurimaid eeliseid teiste linnakoolide ees on õpilaste õuesõppe erinevad võimalused, hea meelega viisin kõik võimalikud tunnitegevused õue. Sel aastal on meil spetsiaalsed õpipaviljonid, mis ootasid selliseid ettevõtmisi ning õnneks ilmaga samuti täiega vedas, nii et me ei pidanud õuetunni ajal tagasi klassi minema ja sellele aega kulutada. Antud teema raames koostatud tunnitegevuste plussideks oli see, et lastega saime õues liikuda, katsetada, vaadata puid nende loomulikus keskkonnas ning ei pea selleks koolimajast kaugele sõitma. Koduloo õpetamise vaatenurgast oli see lastele hea võimalus tutvuda mõisapargi puuliikidega, väga vanade puude välimusega. Teise tundi aga tegime vastupidi, kus alustasime klassis ning rühmatööde ajaks liikusime õue, sest minu eesmärk oli siia teoreetilise osa juurde lisada ka looduses veel kord materjali kinnistamist (kui rühmeliikmed vastust ei teadnud, said nad pargis „spikerdada“). Eesti keeles oma töö tegemisel, töölehe täitmisel ning vastamisel pidin õpilastele aitama vastuste sõnastamisega. Kuna muukeelsetele lastele võivad ka ette antud lausemudelid olla raskesti kasutuskõlblikud, lihtsustaksin ma neid vastavalt klassi üldisele võimekusele ja tasemele. Kunstitunni ajal oli lastel võimalik teadmisi kinnistuda oma loovuse kaudu. Antud ülesanne väga hästi toetas õpilastele visualiseerimiseerimise abil materjali selgeks teha ning meelde jätta. Kuna aga loovus on selline omapärane asi, mis igal loojal nõuab aega erinevalt, et jõudnud kõik lapsed õigeks ajaks oma raamatutega valmis ning seda tööd mõned pidid lõpetama pikapäevarühmas. Kindlasti aga jäi see loominguline tunniosa nende jaoks eriti põnevaks ning oli tööd tegid nad järgi hea meelega.

Töökavade nr 5 - 7 põhjal oli läbiviidud matemaatika ja loodusõpetuse tunnid. Anastassia Raja pakkus lõimida töökavade tegevused loodusõpetuse, eesti keele, inimeseõpetuse ja liikumisega, kuid mina kohe mõtlesin, et pakutud tunnitegevused on suurepärase võimalus harjutada lastega jalgrattaeksamiks ning lõimida seda samuti hoopis liiklusõpetusega. Minu meelest, ideaalne! Illuka Koolis on küll parklas oma märgistatud harjutamisplats, aga Anastassial oli kohe läbimõeldud terve huvitav marsruut. Minu meelest, ideaalne! Õnneks ka õpilastel olid juba kooli toodud isiklikud jalgrattad ning kiivrid ja töökavas pakutud jalgrattamatka organiseerimiseks polnud probleeme. Antud tunni suureks plussiks oli see, et saime minna õpilastega kirikuga tutvuda mitte bussi tellides. 5. klassis koduloo tunnis on minul ettenähtud lühike õppekäik Illuka kirikusse ja Kuremäe kloostriksse ja selleks tavaliselt tellime bussi. Antud juhul oli täiesti suurepärase mõtte minna jalgrattadega! Teeks seda ka 5. klassiga tulevikus. Kohe aga tahaksin mainida, et vaatamata sellele, et Illuka Koolist Illuka kirikuni ei ole väga pikk maa, 3. klassi õpilased väsisid sellest aktiivsest liikumisest tunduvalt ning pidime koos abiõpetajaga panema tunni sisse ka väikese puhkepausi. Selle tõttu jäi tunni teoreetiline algus veidi muudetud ning tunni esimene osa ei saanud olla nii aktiivne, kui oli autori poolt planeeritud. Pean tunnustama, et kuna ma pole matemaatik ning reaallained pole eriti minu teema, muretsesin, et kas selline tegevus pakub lastele huvi ja jaksu kodulugu õppimisel. Siin aitas aga väga huvitavalt koostatud tekstülesanne, kus oli pakutud teha seda kõike tollaegse koolipoisi rollis. See oli väga põnev ning aitas samuti saavutada kodulootundi eesmärki. Samuti kõik asjad, mis on seotud matemaatikaga jagasin ma matemaatikaõpetajaga, kellega koos otsustasin neid tunde läbi viia. Ise eeldan, et mitte kõikides ainevaldkondades võib tavaline klassiõpetaja pädev olla ja matemaatikaõpetaja kindlasti saab aidata metoodiliselt rohkem. Koduloo õpetamisega poolest sai sind suurepäraselt käsitletud mõisamaja ehitis, selle kuju, eripära. Lisaks omalt poolt pöörasin laste tähelepanu sellele, et Illuka mõisal on oma kompass, mis paikneb hoone katusel ja selleks on tuulelipp, kus on mõisa asutamise aasta 1888. Võib olla lisan siia alla, et kuna me ei saa teada õpilaste võimekust õigel ajal kirikusse jalgrattaga tulle, oleks ma veidi ülesannete plokki lihtsustanud või ajaliselt lühemaks teinud. Teine variant on pühendada sellele veel rohkem tunniaega, lisades kindlasti pikema näksimispausi.

Töökavaga nr 8 ettenähtud tunnitegevused põhinesid lisaks matemaatika ja loodusõpetusele ka funktsionaalse lugemisoskuse kasutamisele. Ütlen kohe, et töölehes pakutud tekst valgustuse kohta on 3. klassi laste jaoks päris keeruline (ka eesti lastele). Seda otsustasid kohe lihtsustada LIX-programmi kaudu. Tekst on minu arvates väga hästi sobiks III kooliastmele. Mõned sõnad tõlkisin ka vene keelde ja täiendasin piltmaterjalidega. Siin olin ma sunnitud tegema rõhu just koduloole, kuna Illuka kooli mõisamajas polnud elektrit ja vett ning sellele on mul 5. klassi tundides pühendatud eraldi teema, kus tundides on käinud lastele rääkimas Illuka Kooli kauaaegne direktor Villio Reinsalu, kes töötas siin umbes 50 aastat ning oma loo ta alustas just petrooliumilambi näitamisest, mis oleks ka 3. klassi laste jaoks palju arusaadavam ja huvitavam kui pikk, keeruline tekst. Samas muutsin veidi ristsõna sõnu, sest arvan, et üheks tunniks on liiga palju uusi sõnu laste jaoks meelde jätmiseks (näiteks „mõisniku“ mõiste ning mõisaehitiste nimetused tulevad alles 5. klassi ajalootunnis), ning tõmbavad peale liiga palju tähelepanu ja õpetaja aega lisaseletamisel.

Töökava nr 9 oli mul hea ja mugav teha vahepealse kokkuvõtte, et mida lastel juba jäi meelde Illuka Mõisa ajaloo antud pooletapil. Selleks väga õigesti oli sisse kavandatud eesmärgistamise ja refleksioonivõtte. See oli väga õige lahendus. Ainuke asi on see, et 1 minut aega refleksiooniks 3 klassis ei ole piisav aeg. Meil võttis see kogu 5 minutit aega ja seda õpetaja mitu korda meelde tuletamisel. Kirjutavad lapsed selles vanuses ikka aeglaselt. Samuti on 3. klassi õpilasel raskusi emotsioonide väljendamisega. Tegime seda inimeseõpetuse tunnis ning näoilme lugemine osutus nende jaoks kõige keerulisemaks ülesandeks. Siin kindlasti on vaja esiteks rohkem aega. Kõige atraktiivsem osa selles tunnis oligi rõhutatud visualiseerimisele. Pigem nad hea meelega tegid just selle ülesande: konkreetne täht, juba tuttav sümbol pildi peal. Pigem 3. klassi jaoks sobivad just sellised kindlalt sõnastatud ülesanded, kõik, mis vajab fantaasiat ning avatud küsimused mitte alati on võimalik selle vanuserühmaga tulemuslikult (!) läbi teha.

Töökava nr 10 läbiviidud tund on oli väga sobilik temaatilise projektipäeva jaoks. See on loovuse, fantaasia, käelise tegevuse ja kindlasti eesti keele ja koduloo teemadega põhinenud topelttund. Kõik Anastassia tegevused on töökavades väga põhjalikult ja detailselt läbimõeldud ning sellega on õpetajal (ükskõik, mis aine õpetaja ta on) väga mugav töötada, kuigi ma korrigeeriksin neid vastavalt õpilaste vanusele ja võib olla teeks samasuguse variandi iga kooliastme jaoks, mida vajadusel võib siis kasutada. Kuna ise olen erialal eesti keele õpetaja mitmekeelses koolis, huvitab mind väga ka eesti keeles õpetamise aspekt, et kas kõik need toredad ja kasulikud tegevused on lastele arusaadavad ja kas nad saavad sõnadest aru. Näiteks, nimetus „ammendamatu inspiratsioon“ tundus mulle kohe liiga keeruliselt ning ma ei ole kindel, et kas 9. klassi laps oskaks seda enda jaoks selgeks teha. Pakkusin selle asemel lastele sõnapaari „Illuka- armas mõisakool“. Sama oli „fakti ja arvamuse“ mõistetega, mis „tulevad mängu“ alles 5. klass eesti keele ja ajaloo tundides, ning viiendikud olid algul nendega segaduses. Kuna mul on juba selline kogemus, julgesin neid asju kohe oma lihtsamate variantidega asendada. Lõimimise poolest lisaksin siia veel tööõpetust, sest meie töös olid sellised elemendid, mis kuuluvad ka siia alla (võltimine, kääridega lõikamine jne). Plakatite, käeline tegevus ning visualiseerimine on minu lemmikud kokkuvõtte tegemise meetodid, seega minu meelest 3. klassile see ideaalselt sobis. 5. klassi tundides teen umbes midagi sarnast, nimega Illuka Kooli infovoldik, mille vormistamine käib juba konkreetsete nõudmiste järgi ning on rohkem täpne ja informatiivne ning mille abil saavadki õpilased vajadusel koolis ise giidid olla. Omalt poolt veel tahan lisada, et selliste tundide läbiviimiseks olen appi palunud teisi aineõpetajaid või abiõpetajat, siis olin kindel, et koos saame kogu seda klassis toimuvad kontrolli all hoida. Aga kuna see oli minu jaoks selline pilootprojekt, siis julgen öelda, et võib olla tulevikus nende materjalide põhjal tunde tehes, saaksin juba ka üksinda hakkama. Üldiselt mulle väga meeldis Anastassia Raja koostatud õppematerjalid. Nagu kogunud kodulooõpetaja, võin kinnitada, et tööautor on teinud väga põhjalikku tööd. Mitte kõik teemad, millest ma oma koduloo tundidest räägin olid käsitletud, aga peamine teema Illuka Mõis, selle park ja kirik olid küll väga mitmekesiselt läbitöötatud. Võtsin enda jaoks väga palju meetoodilisi lahendusi, mida on kindel plaan kasutada enda tundides.

Anastassia Zapletnjuk

Illuka Kool

Aine]petaja

anastassia.zapletnjuk@alutaguse.edu.ee